

www.e-rara.ch

Petri Bembi, patricii Veneti quaecunq̄ue usquam prodierunt opera

Bembo, Pietro

Basileae, 1567

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-16>

Petri Bembi epistolarum familiarium liber tertius

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [\[Link\]](#)

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [\[Link\]](#)

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [\[Link\]](#)

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [\[Link\]](#)

IN ALLOBROGAS.

Cola Siculus, Placidio Amerino S. P. D.

EGO verò Placidi, *maximas tibi gratias ago, quòd in tuis ad Bembum literis, semper aliquid de me. In quo quidem, me etiam relaturū existimaui, si tibi homini Romano, & nihil ferè inter istas gentes nisi barbarum audienti, ipse aliquid Latinū misero. Habebis igitur cum his literis, versus quosdam nostrates, satis doctos illos quidem, sed lascivia ple nos, atq; etiam in ipsa pagina prurientes: quos non mitterē, nisi tu Gallis præesses, qui si nondum Latium exuisti, non feres à Gallis iniuriā in bene masculos fieri. Eos putant quidam esse veteres. Sed tu id iudicabis, & mihi rescribes. Val.* Idib. April. M. I. D. Ferraria.

PETRI BEMBI EPISTO
LARVM FAMILIARIVM
LIBER TERTIVS.

PATAVIVM.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

IRIFICE delectatus sum ea tua oratione quam ad me miseras, de laudibus Astronomiæ: quam quidem etsi sciebam mihi summo pere placiturā, quia tu eam conseceras, cuius è manibus nihil potest effluere non egregium, aut etiā non præclarum: tamen ita existimes velim, hoc vno tuo opere eam ipsam meam de te eximiam expectationem fuisse superatam. Quid? queris. Nihil legi vnquam libentius: omnia mihi, maxima, minima, probantur maiorē in modum. Non

puto te expectare, vt de singulis huius libri partibus tibi significem quid sentiam, cum & ipse de toto sic existimē, nullam esse sententiam, aut etiā nullum verbum non ex arte positum, non decenter, non suo loco : & tute ipse sis conscius, quanto in vnoquoq; membro atq; articulo huius tui quasi signi celandō & percutiendo, vel ingenij posueris, vel laboris, vt nō modō superuacaneum videatur expectare te à me, sed etiam me tibi scribere iudicium meum. Nam hoc ipsum quod nunc scribo de toto corpore, probari à me omnia vehementer, nō me hercule tam facio testificandæ tibi meæ sententiæ causa, quàm planè etiam voluptatis. Quia enim valde te amo, omnia tua & facta & scripta quæ tuā dignitatē exaugeant, tam mihi sunt iucunda ferè, quàm si amplificarent meam. Itaq; cum tua probo, præsertim tibi videor me ipsum mihi meum gaudiū, non tibi meum iudiciū denunciare. Leoniceus & Fauentius, quibus quidem statim detuli tuo nomine librū tuum, tibi apud me gratias egerunt, quòd volueris sibi esse cognitā istam præstantiā ingenij tui. Quorum alter tibi etiam per literas gratulatur. Vale. Decimo Cal. Iun. M. I D. Ferraria.

VENETIAS.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

VERSICVL I tui me magnopere delectarūt, quos de Pauli Danduli morte confecisti : in quibus quidem bellè omnia, sed illud in primis, quòd cum egregij poetæ partes cōplexus sis, à medicorū præceptis non recedis. Itaq; te planè video vnīs scriptis duas Apollinis artes assequutum, vel potius treis : siquidem ad eos versus conficiendos lyram etiam adhibuisti, quod mihi quidem fit verisimile : nihil est enim
ad com-

ad cōmouendos animos aptius. Te verò præclare fidibus canere solitū, vel ipsi parietes loquūtur. Quā ob rem rectè tu quidem illos dies consumpsisti, quibus tibi per magistratum ædibus exire nō licuit. Nobis verò, quos istinc certiores nostri fecerant, propter morbi contagionem ita te contineri, dii boni, quàm permolestum id tempus fuit, quàm acerbum, quàm propè anno longius? Quàm nos etiā leuiter Danduli fatum cōmouit, dum animi de tua salute penderemus. Postea verò quàm cognouimus nihil tibi ex contagione mali accidisse, tum demum optimi ac clarissimi adolescentis mortem animo reputantes, eo dolore affecti fuimus, vt vix lachrymis inueniremus modum. Itā ne in florentissima orbis terrarum vrbe atque patria, perillustri familia, optimis parentibus genitum, omnibus bonis artibus eruditū, suauissimis moribus præditum adolescentem, summo ingenio tum cūm florere inciperet, carere omnino rebus humanis æquū atq; decens fuit? Sed quid agas? Deorū hæc æstimatione gubernantur, quæ quoniam nullum in eo nostrum peccatum est, æquo nobis animo sunt ferenda, ne tanquam mali & imbecilles Philosophi, à fortibus atq; cōstantibus irrideamur. Vale. XIII. Cal. Mart. M. D. XI. Urbino.

V E N E T I A S.

P. B. Valerio Superchio S. P. D.

LITERIS suauissimis tuis mihi Patauij redditis, cūm illuc ad Bembum patrem meum, ex carbunculo laborantem venissem, ideo breuiter respondebo, quòd ex Nicolao Teupolo et Paulo Decanali vtriusq; nostrum amantissimis, qui mecum vnum diem fuerunt, puto te intellexisse, quo in statu res nostræ essent: quibus de rebus te valde sollicitū vi-

deo: quod quidem non miror: scio enim tu quantum me ames, quantæq; tibi curæ sit, ne mea hæc peregrinatio, quantum tu neq; probare ausus fuisti, neque planè improbare, nostris hominibus parum consultè suscepta fuisse videatur: in quo scito, non modò non pœnitere me mei consilij atq; facti, sed planè etiam gaudere, atq; ex ea re maiorem in dies voluptatem capere. Itaq; volo te cum de me bonam spem alere, tum putare cum me audis in literarum studijs. magno ac pingui ocio frui, nò esse oblitum quid tu mihi potissimũ hoc tempore cogitandum esse duxisti. Sed hæc hæctenus. De tuo in patris mei curanda valetudine studio, quid tibi agam gratias? quas neque tu exigis, neq; ego satis idoneas habeo pro tuis maximis officijs, quæ voluntatè in eo meam exæquare villo modo possint. Sed tamen ago, eoq; maiores atque iustiores, quòd te intellexi ex illius valetudine æquè suspensum fuisse ac quenquã meorũ. De Patauinis medicis nihil est sanè desideratum: omnia enim propè diuinæ curationis officia diligentissimè præstiterunt. Itaq; cum patri adfuissẽ octo còtinuos dies, eo iam conualecente Patauio discessi, equidem nò sine lachrymis. Dij mihi illum seruent, patrem optimum & suavissimum, & mihi mea vita chariorem. Puto nunc ei rectè esse. Nostri Principes te salutant. Vale. VI. Calen. Decembris. M.D.VI. Urbino.

VENETIAS.

P. B. Valerío Superchio S. P. D.

D V A B V S epistolis tuis propè eodem exemplo datis, ne mea manu, nèue longioribus codicillis respondeam, punita impediòr, non illa quidem tam molesta, vt scribendi mihi eripiat facultatẽ, sed vtòr vestris legibus, qui ægritudinibus

nibus res contrarias adhibetis. Nam quoniã ex assidua cum
 lectione, tum scriptione, lacesitam mihi illam certò scio, à
 calamo atq; libris quiescendum mihi esse duxi, vt valerem.
 Itaq; omnem prorsus, & scribendi & legendi operam abie-
 ceram. Venio igitur ad tuas literas. Quòd gaudes meã spem
 ea consequendi, quæ me vt vos relinquerem adduxerunt,
 maiorem in dies fieri, est mihi quidem gratum. Sed tum vo-
 lam gaudere te, cum planè aliquid erimus consequuti. Qua
 in re mihi quidem sapere Quirinus noster videtur, qui ni-
 hil mihi gratulatur de spe. Nouit enim homo mirus, & cum
 antea domi philosophus, tum peregrè nuper multarum re-
 rum scientiam adeptus, quàm nos sepe temerè illa detineat,
 quamq; fallax atq; incerta sit Dea. Quòd absentiam meam
 tam molestè fers, in eo tibi nihil concedo, vt tu plus eam ob-
 rem molestiæ capias, quàm ego angor, quia te careo, qui mi-
 hi vnus semper fuisti iucundissimus. Quanquam etiam eo de-
 teriore sum cõditione quàm tu, atq; fãto, quòd vobis omni-
 bus vno tempore careo, te, Quirino, Gabrielibus, Teupolis,
 Iustiniano, Saorniano, Decanali meo, quibus singulis nihil
 mihi est in vita charius, nihil iucundius. Tu autem me vno
 cum careas, potes istam molestiam, si qua est, reliquorũ tuo-
 rum omniũ præsentia facillimè consolari. Quòd autem me
 ad negocia hortaris, video te cum amantissimè, tum etiã pru-
 dentissimè facere: itaq; vtar consilijs tuis, daboq; operam, vt
 mihi ipse non desim. Tuas literas misi Romam per tabella-
 rium nostrũ, scripsiq; ipse, vt volebas. Sed tempora quæ sint,
 vides. De Lippo, ecquem tu hominem ineptiorem vnquam
 vidisti? ecquem etiam improbiorem? Sed abeat modò ille de
 quo tantũ confidit, vt putet etiam noceri sibi non posse. Da-
 bit certè pœnas stulticiæ suæ. Rescripsi ad omnia. Dux Elisa

beta valde tuis literis delectata, te mirificè diligit: itémq; Aemilia: quarum tibi verbis impertio multã salutem. Vale cum meo Aurelio, & mea Commatre, & puellulis lepidissimis tuis. III. Non. Decemb. M. D. VI. Urbino.

TAVRISVM.

P. B. Ioanni Aurelio S. P. D.

HERI cùm Frãciscus Lignaminius homo multæ philosophiæ, atq; idem amantissimus tui mihi nunciauisset, se istuc ad suos perendie reuersurum, atq; interea in tui sermonem incidissemus, dixi ei velle me aliquid ad te literarum dare. Is à me postea sic discessit, vt diceret se postridie rediturũ. Itaq; hodie cum rediisset, hæc dictaui properans ipso præsentem. Quanquam sanè nihil ferè habebam nunc potissimũ, quod quidem scriberem ad te, nisi illud quod semper habeo, aere me scilicet vel tuas literas legere, vel omnino scire quid agas, quid cogites, vt te oblectes in tuis studijs, hoc est, Musarum & philosophiæ: quarũ rerum omnium ignoratio diu me tenuit, nõ sine tua magna mchercule culpa, vt mihi quidem videtur. Qui cùm mihi receperis te iam de prima initione Prodominatus patris mei nos inuisurum, non modò adhuc nõ inuiseris (quanquã is quidem iam omne tempus iusti muneris prætergressus, nunc tanquã alterum Prodominatum gerit) sed neq; abs te quidem literas acceperim hoc biennio toto plures quàm vnas aut alteras, aut summum: sed quid dico aut? certè plures non fuere. Quòd si me accusabis eodem crimine, ita tibi respondebo, ideo me scripsisse rarius, quia te putabam ad nos venturum. Sed de literis hæctenus. Nostra studia satis ex sententia, modò nobis ocij tantum esset quantum vellemus: sed profectò erit cùm pater decefferit,
quod

quod quidem video propediem futurū. Nam hic annū etiam cogito esse. Si quid voles amplius cognoscere, petes ab ipso Lignaminio: cui nisi hanc epistolam essem daturus, hæc ipsa scriberem longioribus verbis: sed vereor *ἀναξίαν*: itaq; non tenebo hominē diutius. Vale. XII. Cal. Iul. M. I D. Ferraria.

P. B. Vincentio Quirino S. P. D.

VEHEMENTER cōmouit me is nuncius qui mihi mortem Antonij Quirini patruī tui pertulit, magnamq; ex ea re molestā doloremq; percepi. Videbam enim mihi non id solū esse dolendum, quod erat omnibus nobis commune qui hāc urbem incolimus, optimū ciuem, & magni ac præstantis animi virum ereptū esse reip. hoc tempore, cū quidem maximē addi aliquid in tanta paucitate ad honorū hominum numerū oportebat. Sed quia is fuit adhuc vitæ meæ cursus, ea ratio tuæ, vt etiā antequam tu me vidisses, & ego te, valde nos quidem vtriq; amauerimus inter nos: postea verò quā vnā fuimus, ego te in germani fratris habuerim loco: tu me quin eodem loco haberes, nunquam sanē dubitarim: ad eum dolorē quem cum cæteris sentiebā, facere non potui quo minus illum adderem, quo afficerer, quia te angi præter cæteros existimabā, qui quidem tuus dolor nō dubito quin sit maximus atq; acerbissimus. Eum enim hominē amisisti, qui tibi esse deuinctior vnā tantū conditione potuisset, si te genuisset: tui amantior neq; illa quidē cōditione esse potuisset. Ad hæc illud etiam accedebat, quo mihi augeri videbatur mæror tuus, quod verebatur magnā partē ocij tui, quod tu hortante patruo philosophiæ studijs impendebas, tibi cum illo esse sublatā. Itaq; plures causæ mihi ante oculos versabantur, quæ cū te quidē primò pro tam duri casus acerbitate, in luctū atq; in lachrymas compulissent, me tamē

etiam pro nostra necessitudine socium adderent doloris & mœroris tui. Verum posteaquam in eam cogitationē veni, nos vt homines esse natos recordarer, nihil esse in vita firmi, nihil certi, nihil ab homine alieni : tum illa ipsa quæ tam immoderatè feruntur, auferri puerum è sinu matris acerbo interitu, auelli ex amplexu coniugis iuuenem, virum florentem annis, florentem opibus, præripi surgenti familiæ, præripi suis: tum illa quæ minus inuisa ducimus, hominem miserum, egentem occumbere, ciuem defunctum reip. muneribus, suorum humeris effèrri senem: hæc atq; huius generis omnia nullum habere naturæ discrimen inter sese: etiam oppida atq; vrbes interire : denique in illo ipso quem lugemus, decem aut quindecim annorū spatium esse id quod tantopere nos moneret, quos ille, si vixisset, ad id vitæ spatium peruenisset, in quo mori quempiam nō est dolendum: collegi paulisper me, atq; sustinui in ipso cursu doloris, iam non tam quidem mea sponte, quàm amoris erga te mei stimulis incitatū. Itaq; cœpi ipse mecum sic cogitare: Quid est quod magnopere commouere debeat amici tui animum patruī interitus ægritudo? Porrò nullius hominis deflenda mors est doctis atq; philosophis viris, ne sua ipsorū quidem: sed neq; illis profectò qui docti atq; philosophi non sunt. Nam siue sciunt ipsi quæ hominum conditio sit, sanè non est mors grauius ferenda illorum, qui ea lege nati sunt, vt mori omnibus horis possent: siue ignorāt, tamē id ipsum interire nō est dolendum, quod quale sit nesciatur. At dices, sua ipse causa tangitur, suarum rerum iactura perturbatur, videt enim homo literarum cupientissimus, ex morte patruī magnam factam diminutionem ocij & studiorum suorum. Primum iam hoc quidem iniustum est, propinquorū atq; amicorum interi-

interitum nostris commodis metiri, neq; tam quo suo, quam quo nostro tempore mortem obierint, querere. Deinde videris tu quidem mihi hac in re, non tam amici tui reflantem auram conqueri, quam etiam virtuti diffidere, qui non illa potius computas, quæ verissimè dicuntur, fortè & præstantem virum præcipere fortunæ, non parère: quæ aduersa casus intulerit, ijs consilio atq; prudentia occurrere: nisi quis obsit DEVS, qui si obest, tanquam Herculi, ducendum se illi comparat, non trahendum: ex rerum necessitate suam sibi voluntatem facit. An tu hæc oblitus fueras, atq; huiusmodi multa quæ a doctissimis viris tradita, sæpenumero perlegisti? aut ignorare Vincentium Quirinum putas, hominem planè philosophum ac pereruditū? Vide ne æquè illi molestum sit, sua te causa frangi doloribus, qui ipse non frangatur, ac tibi turpe te hæc non perspicere. Quòd si te iam non tam ea tangunt, quæ tu amici tui causa grauius ferenda existimabas, quam ea quæ reipub. hoc quidem ipsum boni ciuis est: sed tamen est videndum, quæ singulis horis accidunt in rep. ea ferre grauius, quam honestū sit, nō dicam forti, sed tamen viro. Hæc cum animo percurrissem, crede mihi Quirine, ijs cogitationibus magnopere sum confirmatus. Itaque perscribere tibi eas volui, vt quatenus tibi opus esset, ipse etiā vterere. Quanquā quidem non illud vereor, ne tu ea omnia multò melius discutias quam ego, sed tamen cōmittere nolui, quin ea remedia quibus ego ad meum dolorem leniendum sum vsus, tibi quoq; nota facerem, si tibi videretur, ad leniendum tuum. Quòd reliquū est, si me certiozem feceris, vbi tunc eras cum tibi hæc literæ sunt reddita, quandiu ibi te futurum putes, dabo operā, vt de ijs, deq; alijs rebus possimus vnà colloqui: quòd si tu eris Venetijs,

facilius futurum. Vale. Calen. Maijs, Anno millesimo quingentesimo. De Noniano.

VENETIAS.

P. B. Vincentio Quirino, & Angelo Gabrieli S. P. D.

VENI rectà in Strotianum, quemadmodum vobis dixeram me facturum, vbi nihil offendi quod non me magno pere delectaret. Primū, ædes magnificæ ac sumptuosæ, quæ etiam si quod vnquã vitiū fecerunt, demoliuntur, restituuntur, poliuntur, vt habitē cultius. Deinde, mira familiarium sedulitas, mirus omnium erga me amor, studium, obseruantia: Satrapes si essem, non equidem colerer diligentius. Preter hæc, loci opportunitas magna: itaq; vilitas rerū omnium eadem, quæ in Vrbe. Piscium quidem incredibilis copia, Cymaciani portus, piscinarumq; illarum celeberrimarum vicinitate: quæ res etiam ancenitatem facit: nam earum vnde prope fundum magno ambitu diffunduntur, vt ea ex parte de villa, tanquam in mari prospiciatur. Quod si me harū rerum voluptas caperet, mirū quantas strages pisciū, quantas maritimarū auium darem. Sed ego vndas cum libenter aspicio, tum audio multò libentius: vti illis neq; multum delector, & si paulum commouentur, planè non fero. Quid tu igitur? inquitis: Ad alia scilicet me transfero genera voluptatum. Nam ad venatū, his quidem locis nihil est aptius. Itaque quoniam matutinas horas omnes aut legendo, aut scribendo consumimus, pomeridiani temporis partem aliquam non sæpe quidem, sed tamen cum ardor ille studiorū meorum assiduitate fractus clangescere incipit, huc libenter cōfero: in quo nihil est quod expectē meos, præstò mihi sunt, hortantur me exerceam. Lycus quidem etiam monet,

debilitari

debilitari diuturna cogitatione corpus: ocio laborem interponendum, nec marcescendum in literis: ita etiam in illis plus agi. Quid queritis: philosophantur ut me venatum euocent. Ego verò illis assentior, atque eo libentius, quòd dū ipsi vulpeculas vel lepuseulos consecretantur, ego me ijs surripio & quidem sepius, quàm illæ ipsæ quas venantur, feræ: didici enim inter venandum etiã versiculos meditari. Cùm ad villam reditum est, ego statim ad lucernã: inde ferè tertia ad coenam, non illam quidem refertã ijs sermonibus quibus vestræ, qui magni philosophi estis, magni patroni causariũ, solent abundare: neque enim vos puto existimare Lycum querere, quanto sit terra sol amplior, aut quem hesternis iudicijs XL virũ sententiæ condemnarint: sed tamen garritur aliquid quod interdum rideamus. Quòd si me meus Hercules inuiserit, quem quidem nondum etiam vidi, in maximum enim quasi concursum occupationum meus aduentus incidit, quibus adhuc explicare se non potuit: quanquã qui illinc veniunt, aiunt eum singulis horis affuturum, & ipse etiam mihi scripsit: sed si nos ille aliquando inuiset, quis me erit fortunatioꝝ vòs ne, qui togati in foro deambulatis? Cùm hæc scriberem, puer ad me de biliotheca venit, nuncians mures ex Aristotelis libris, fibulas indicesq; abrossisse ijs, quos ille *περὶ ζῴων* scripsit. Quæstui num aliorum? negavit ille. Nunc ego te appello Quirine, qui tot millia *προβλημάτων* Romæ, qui omnibus poscentibus, nota cætera, ut mihi respondeas, ecquid sit quod minus ab illo rectè de animalibus traditũ, nunc ij mures tanquam vindicaturi, ad librum accesserint: dicunt enim, valde quidem multa dispicere quoddam eorum genus. Sed mehercule extra iocum, quoniã mures mirificè me infestant, alterũ mihi de tuis feli-

bus Aegyptiacis velim mittas: modò ne illi tam amentur à tuis mulieribus, vt neutro carere æquo animo possint: nihil enim illis inuitis, aut etiã nõ libentibus postulo. Noui quàm multa eiusmodi esse in delicijs interdum etiam virorum so- leant, nedum sint mulierum. Fratribus vestris, & matribus, & Valerio physico salutem dicite meis verbis, ad meq; lite- ras mittite quàm sepius. Valet. Prid. Calend. Nouemb. M.D.II. De Strotiano.

ROMAM.

P. B. Bartholomæo Comino S. P. D.

MIHI verò Comine, primùm quidem est gratum, quòd de Bembo patre meo, deq; vniuersa nostra familia, tam honestè, tamq; honorificè & loquaris, & sentias. Nam quòd te scribis in me colendo, vehementer esse incitatum propter meas ipsius virtutes, easq; extollis summis laudibus, equi- dem facillè patior laudari me abs te: video enim in tuis ver- bis faciem honestissimam voluntatis erga me tuæ. Deinde quòd me rogas, vt in scribæ demortui subrogatione promul- ganda per decemuiros, cõmendem te patri meo, quia eram in Noniano, scripsi ei hac de re quàm potui diligentissimè, misiq; illi tuam epistolam cum meis literis. Nam quòd erat eleganter scripta, sperabam illum cum eam legisset, tuam causam multò libentius suscepturum. Quanquam tu quidem certè mea commendatione non egebas, si modò te illi (vt scri- bis) antea per literas commendauerat Stella tuus: quem vi- rum quantum amet pater, eris iam tu quidem optimus testis: nam quicquid is egerit tua in re, caue putes, id Stellæ causa minus illum fecisse, quàm mea. Sed tamen quoquo mo- do se res habet, si ita cadent ista quemadmodum volumus, aliquid

aliquid me assequutū existimabo, cū te videro ea quæ postulas consequutum: sin aliter euenerit, tu tamen ita te assequutum esse aliquid poteris existimare (si modò id erit aliquid) vt si tibi vnquam in postrum conferre quicquam poterit nostra familia, vel cōmodi vel dignitatis, nihil sis amplius vel à patre meo per internuncios, vel à me tam multis verbis petiturus magis, ac si tibi ego essem familiarissimus, & tu mihi: qua quidem in re, tibi omnem meam operam, studium laborem, eo etiam libentius spondeo, quòd me ita intelligo Antonio Tinto agnato tuo, qui mihi tuas literas reddidit, plurimū satisfacturum. Vale. Quinto Calen. Iun. M. D. De Noniano.

F E R R A R I A M.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

R O G A R V N T me quidam mei, qui scirent me abs te amari, & quidem multis precibus, vt peterem abs te, vt mihi canem aliquem istinc mitteres ad aues capiendas idoneū, & bonarum narium, & dignum qui à te proficisceretur. Ego autem qui negare illis nihil possum magis, quàm tibi possem, si me rogares, peto abs te vt eis satisfacias meo rogatu, mittasq; mihi de tuo canum grege aliquem quamoptimum, & quamprimū potes. Erit id mihi sanè gratissimū. Patri tuo viro amplissimo, & fratribus salutem plurimam dicitis meis verbis, & nostro Leonicensi. Vale. Prid. Non. Iul. M. D. Venetijs.

F E R R A R I A M.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

V E N I in Recanum tuum quarto Idus Octobris, vbi
Hh

cum postridie eius dici quicuissem, & mihi nunciatum esset, te in illis piscinis tuis, inter melicertas Cymacianos, piscatoriã exercere, traieci pridie Idus in Strotianum. Itaq; tuo villico Ferrariã proficiscenti, meisq; pueris qui cum libris nauicula circumuehebantur, nihil ad te literarũ dedi: quod Pol non fecissem, si te istic esse intellexissem. Nunc autem etsi tui existiment, te quin hodie nos inuisas, non cõmissurum: hæc scripsi tibi, vt si non venires, tamen scires te à me quàm primùm (quod tuo cõmodo fiat) vehementer expectari: interea verò me ita tractari à tuis, vt nihil mihi desit præter te, si venires, quoniam lutosa via libenter ædibus me contineo, epistola tibi obuiam fieret. Cæterum Quirinus, & Gabriele mei te salutant, compaterq; noster Valerius. Reliqua cum vnà erimus. Vale. Sextodecimo Calend. Nouemb. M. D. II. De Strotiano tuo.

F E R R A R I A M.

P. B. Herculi Strotio S.P.D.

COENANTI mihi heri cum fratre tuo, redditæ sunt abs te literæ, perbreues illæ quidem, vti cum hominis occupatissimi, tum cui nihil esset, ferè quod scriberes, præter salutem. Scripsisti tamen, atq; ita scripsisti, vt amore erga me tuo, tuãq; beneuolentia pagella ipsa etiã redundaret. Itaque valde te amo, quòd des operam, vt esse me tibi quàm charissimum, non factis tantum omnibus atq; dictis tuis, sed etiam singulis codicillis intelligam. Quòd scribis, expectatiõ me ad prandiũ à Neæreis, valde miror, qui neq; ad cœnam quidem cogitarim: nam statui nihil mihi cum vrbanis: volo enim, & quidẽ magna perseuerantia, rusticari. De Brandini carcere, Lycus, esse te autore factum, nihil mihi retulit scisse

scisse se, & ipse nunquam existimauiſſem. Sed nihil te puto
 feciſſe temere. Ego cum tibi iſtinc euolare per negotia tua
 licuerit, te expecto. Vale. XIII. Cal. Nouemb. M. D. II.
 De Strotiano tuo.

F E R R A R I A M.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

CYMACLIENSES tui, qui heri, quo die omnino
 nauigatio non fuit, perincommodè redierunt ad nos, nunc
 ad te proficiſcuntur nimis citò quidem. Quanquam tu in
 culpa es qui illos vrges cœnis tuis: quibus quoniã tibi rece-
 perant ſe interfuturos, adduci non poſſunt vt nobiſcum ma-
 neant hoc biduum: quod tamen erat ferendum, ſi Lucretia,
 quæ pullata cœnis non intererit, ipſa manſiſſet: & ego illi
 omnes delicias feciſſem. quis enim non faceret tam bellæ fœ-
 minæ, tam eleganti, tam nihil ſuperſtitioſæ: ſed me omnia fe-
 llerunt. Et quoniã erat diſceſſura, eos illi verſiculos dedi,
 quos tibi recitaueram: eos tu Piſtophilo, ſi videbitur, oſten-
 des: qui mihi velim orationem ſuam mittat, quam pollici-
 tus eſt ſe miſſurum. Herculem Areſtinum valde amo: nihil
 vidi vnquam illo iuvene probius, nihil humanius. Quidè
 queris, mirificè ſum eo delectatus. Cupiebam plura: ſed lu-
 ceſcit, vrget turba, lecticarij appropierant. Ripæ igitur &
 Teſiræ ſalutem. Vale. XVI. Cal. Decemb. M. D. II. De
 Strotiano tuo.

F E R R A R I A M.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

VERſICVLOS, quos ideo tibi ſcripſeram dediſſe
 me Lucretiæ venienti ad te, quia cum illis ipſiſ literis erant
 daturus, quas heri ad te conſcripſeram, quoniam mihi non

probabantur, discerpſi antequã darẽ inter illius manus, cum à me auferre pagellã mira pertinaciã conaretur. Et tamen ei epistolam dedi discedenti iã, vt adscribi nihil potuerit. Nunc tibi eos mitto immutatos quidẽ duobus locis, quã apte, ipsi viderint: ego, dummodo illi planẽ non displiceant, nihil laboro. eos tu dabis mulieri per tete, vel si id malueris, per internuncium. nolo postea me incuses, id à me tibi negotij datum quod inuitus facias. Sed omnino extra iocum, saluere illã iubeo multum vnã cum Clymene sua. Tu, si quid erit mulieribus opportunum, è mea domo sumãt facito: nihil mihi esse poterit gratius. Audio enim illas esse Venetijs plures dies cõmoraturas. Ego adhuc pendeo animi, de illo cum ad nos, tum à nobis, tam præcipiti tamq; incommodo itinere tuo. Sed vt se res habet, per fortunas caue, ne itiones illiusmodi crebrò suscipias, neue te ita temerè ne terrẽ quidem cõmittas, nedũ coelo ac mari. Itaq; si me amas, fac vt quamprimum sciam, quã idonea tempestate fueris vsus: tum si id (quod spero) ita est, vt volumus, de cœnis tuis scribe aliquid ad me, vel potius manda vt scribatur: neque enim temerè in illis hilaritatibus tuis & iocis, & festiuissimis cõmorationibus, vt te ad chartam & atramentum referas, est petendum, nec mehercule peterem etiam si non esses occupatus: habes enim tu quidem semper quibus in rebus calamo vtare, multo maiore sœnore, quã cum nobis tuis familiaribus scriptitas: Apollinem videlicet, atq; Musas tuas. Sed si quid erit eiusmodi, vt id non sit librario committendum (quanquam quidem quid potest accidere tam mysticum, quod tu committere non audeas tuis?) sed si quid fortè erit tale, de eo ipse ad me vt scribas, postulo. Ego diebus singulis quicquid egero, quicquid scripsero, cogitatio-

nes etiam ipsas meas ad te mittam. Nicolaum Leonicensem doctorem meum plurima salute velim impertias. Vale. XV. Cal. Decemb. M. D. II. De Strotiano.

F E R R A R I A M.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

SCRIPSERAM heri ad te peruefferi, cum mihi in atrium descendenti literæ abs te perferuntur, illæ ipsæ Lucretianæ, de quibus tecum agebā ijs in literis, quas dico me scripsisse. At istis dij malefaciant, qui tam negligenter literas perferunt, Hui tam bella epistola me caruisse tam diu? Nolo enim existimes latuisse me titulum literarum esse, Lucretiæ manu. Sed heus tu, cur mihi ea de re nihil scribis? an te aliqua pupugit *ἄπορροια*? Voluisti scilicet efficere, homo mirus, silentio & taciturnitate, ne nos tantum gaudium gauderemus. Sed quis tibi ego videor? Mihi enim statim suboluit id quod erat. O mi Stroti, tibi ne etiam illam literas inscribere? Itaque quin tibi subinuideam, facere non possum: iamq; illa ipsa tangor *ἄπορροια*, qua te criminor. Tuum autē conspectum sæpe ante oculos mihi propono, teq; Herculem videor quasi Iolæ adsidentem videre. Quæ cum cogito, hæc demum quibus abundo, quæq; tibi sæpenumero extuli miris laudibus, vilia videri mihi omnia ingrataq; incipiūt, ocium, rus, villa, literæ ipsæ nostræ, atq; Musæ. Quid multa? mihi ipse displiceo, qui non adsim: atq; ita displiceo, vt tu nunc demum mihi sapere videre, qui ea neglexeris quæ tantummodo ignauiam præ se ferunt: illa cures, quibus assequendis, animi corporisq; acies & robur exerceatur. Nam quanti illud est, quod scribis te de Veneris puero talos iacere didicisse? peream ni id malim, quàm Ho-

mericam scientiam, vel si vis etiam Aristotelicam. Luderem pluribus, nisi me interpellarent ij, quibus ego has literas eram daturus, qui iam, vt audio, sunt in equis. Vale. Octavo Cal. Maias, M. D. III. De Strotiano tuo.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

ELEGOS ad Borgiam meos, quibus in locis Thebaldeo non probabantur, immutatos tibi remitto. Tu illi atque Tescire ostendes. Equidem in his cōcludendis feci idem quod nautæ solent, qui tempestate coacti, non eum portum capiunt quem petunt, sed ad illum qui proximus est, sæpius deferuntur: sic ego indigentia sententiarum compellente, qui mihi exitus sese obtulit prior, ad eum delatus, finem versiculis dedi. Peto à te, vt si ne nunc quidẽ erit cur placeant, vel perpolias ipse, atq; aliquid de tua odoramentorum theca promas, quod oleant, vt placere possint: vel igni des, ne sæpius vobis ineptè negotiũ exhibeãt. Omnino de tota re quid sentiatis, cupio scire: idq; vt sciam, si me diligis, curabis. Vale. Quinto Calend. Septemb. M. D. III. De Strotiano tuo.

FERRARIAM.

P. B. Herculi Strotio S. P. D.

A VIAS ambas meas, effœtas deploratasq; scœminas, & iam propè centum annorum mulieres, mihi fãta reliquerunt: vnicum fratrem meum, iuuenem ac florentem abstulerunt, spem & solatia mea. Quamobrẽ quo in mœrore sim, ipse facile potes existimare. Reliqua ex meis intelliges.

Hec me miserum. Vale. Id. Ian. M. D. IIII.

Venetijs.

ROMAM.

R O M A M.

P. B. Marino Georgio Legato S. P. D.

DIV est, cum tibi ego debere plurimum cupio: debeo autem multum, vel quia tibi patria debet ipsa, cui omnes debemus: vel quod ea tua doctrina est, ij mores, vt tibi quis non debeat: Sed tibi ego præter hæc debere cupio plurimum. Itaq; commendo tibi Gregorium sacerdotem, doctum hominem, & planè frugi, qui tibi à me has literas reddidit. Is si egebit auxilio tuo, & tu illi faueris, erit mihi pergratum, & tibi eo nomine plurimum, vt dixi, debebo. Vale. Quarto Cal. De cemb. M. D. Venetijs.

V E N E T I A S.

P. B. Io. Francisco Benedicto S. P. D.

INDICEM librorum quem petieram, & epistolam perelegantem tuam, qua nihil te onerabam, eodem tempore accepi. Itaq; valde te amo, quod officiū mihi tuum esse mea petitione cumulatius voluisti. Quod scribis, patrē meum auctor em extitisse, vt in senatū accerseris, agisq; propterea et mihi & illi gratias, est id quidem vtriq; nostrum gratum. Vale. Quarto Calend. Martias, M. D. I. è Noniano.

R O M A M.

P. B. Phædræ Volaterrano S. P. D.

TERENTIANYM librum, quem tibi pollicitus fueram me missurum, Petro bibliopole necessario tuo, ad te perferendum dedi cum his literis, ex illo perantiquo meo descriptū mehercule diligēter. Equidem statueram, cum primum domum venissem, dare operā vt describeretur, tibiq;

mitteretur. Sed quia is cum reliqua mea bibliotheca erat in Noniano, dum ipse illuc quotidie cogito, partim amicis me, partim negotijs remorantibus, ferè tres menses abière. Quare si in eo mittendo lentior tibi visus sum, quàm tua maxima in me suauissimaq; officia postulabant, caue tu id languenti, & quasi refrigescenti voluntati meæ tribuas, quæ Mediusfidius nihil est ardentius, postquam flagrare semel cœpit, tuis plurimis maximisq; virtutibus inflammata. Nos item abs te Plautinum librum expectamus, in quo quidem, si tibi videbimur fœnerari, tanquam *χέρσια αἰτὶ χαλκείων*, illud mi Phædra cogitabis, decere te plura dare in literis, quàm exigere, vel Romanum hominem, vel rei literariæ planè principem. Sed hæc hæctenus. Nos quidem de te, deq; alumnis illis lepidissimis tuis, de vestra omnium erga nos humanitate, liberalitate, comitate, neque destitimus prædicare multa, neq; desistemus. Itaq; nemo in hac vrbe bonas literas amat, qui te atq; illos non amet, quiq; nesciat quibus studijs nos, quòue honoris genere, estis abeuntes prosequuti. Reliquū est vt te orem, des aliquando aliquid ad nos literarum, & cum Iacobum Gallum *τὸν μὲν οὐραίου φίλον αὐδρα*, deq; nobis optimè meritum, tum Camillum Portium, & Magdalenum, & Laurentium, reliquosq; quos me velle scis, saluere iubeas meis & Quirini mei, & Valerij Physici verbis, atq; in primis Iacobum Sadoletum Mutinensem: cui etiam dices auere me eius literas legere. Ego tibi Aldi Romani negotia ita cōmendo, vt maiore studio diligentiaq; non possim. Huic homini & Græcæ, & Latinæ literæ plurimum debent: quod te scire existimo. Est præter literas etiam frugi, & mihi amicus, tuiq; cupidissimus. Vale. XVII. Cal. Octob. M. D. II. Venetijs.

F E R R A R I A M .

P. B. Ludouico Tefsiræ S. P. D.

DE EO quod constitueramus inter nos, nihil est mi Tefsira, quod labores. Pituita enim me peratrox inuasit: & nunc quidem hæc ipsa vix, ægreq; ad te scribo, nedum aëris malignitatem, & viæ lutosissimæ incommoda ferre sine detrimento possim. Itaq; me non expectabis: nam statui ædibus ne pedem quidem efferre, quoad me confirmem. Tu, si rectè tibi est, & tuã & meam vicem sustine, & cum maximam voluptatem perceperis ex illis cœnis, scribe aliquid ad me: neq; enim puto lætius atq; hilarius illud conuiuïũ fuisse, quod in Vlysis aduentũ, ait Homerus, ab Alcinoõ rege fuisse celebratum, quàm istud erit. Græcum librum quem cum his literis accepisti, Nicolao Leoniceno curabis perferendum. Vale. V. Id. Ian. M. D. III. è Strotiano.

R O M A M .

P. B. Iacobo Sadoletto S. P. D.

EGO verò perlectis literis tuis, quibus tu desiderium vel potius auiditatem meam legendi, iam aliquid abs te cumulatè atq; amantiſsimè leniſſi, etiam effigiem amoris erga me tui, omnibus prorsus officij, benevolentia, humanitatis, pietatis luminibus expressam ac perpolitam, in illis agnoscens, non sum admiratus. Nihil enim mihi magis exploratum est, quàm me abs te amari, vel antiquam illam nostrã consuetudinẽ, ac penè conuictum, cum Ferrariæ Leonicenum audiebamus, vel postremò cum Romam venissem, recens tuum in me atq; meis ornandis studium diligentiaq; repetenti, quod quidẽ ipsum sedulo facio: itaq; si mihi vnquam eius rei occasio dabitur (quæ profectò dabitur) effi-

ciam sanè, vt quoniam quanti ego semper fecerim perspi-
 cacissimum illud ingenij tui acumen, ad omnes bonas ar-
 tes capeffendas, quibus te à puero tradidisti, cum per sese,
 tum vsu atq; exercitatione incitatissimum, coniunctum cum
 suauissimis moribus, admirabiliq; lenitate vitæ, ipse perspi-
 cere potuisti, etiam quantum tibi debere me existimem ali-
 quando cognoscas, vel potius vt omnes homines vtrunque,
 & te mihi esse charissimum propter egregias virtutes tuas,
 & propter ea quæ dixi officia, me tibi esse deuinctissimum
 intelligant. Nunc venio ad reliquas partes epistolæ tuæ. De
 valetudine tua gratulor conualuisse te, diuturna præsertim
 ac graui: sic enim existimabam coniectura vtens, te, nisi ti-
 bi rectè esset, tam bellam epistolam conscribere nõ potuisse.
 Nam tu quidem nobis, præter discrimen in quod te ais, ve-
 xatum diebus circiter nonaginta, penè extremum perdu-
 ctum, nihil scribis. Caue autem existimes quenquam te habe-
 re cui tua salus charior sit quàm mihi: quibus æquè chara
 sit, fortasse habes non multos, atq; illos quidem vel fratres,
 vel parentes tuos: ceteros omnes si à me in te amando planè
 vinci superariq; dixero, fortasse non mentiar. Quòd episto-
 lam meam missam ad Phædrum laudas, teq; ipsum inopem
 nuncupas ab argumentis epistolarum, facis tu quidem in
 altero amoris abundantia, in altero humanitatis. Sed om-
 nino neq; clam me est, quàm tu abundans, quàm fluës, quàm
 elegans in scribendo sis: neq; si quid interdum nos fortasse
 non ineptè scribimus, id qualecunque est (si modò est ali-
 quid) ignorare te existimo. Phædrus autem ad meas ad se li-
 teras, adhuc nihil mihi rescripsit: quod si propterea differt,
 quia illi potior cura videatur esse, Plautinas nobis fabulas
 quas ab illo iisdè literis petebamus, ex perantiquo illo suo,
que me

quem vidi, libro describendi & corrigendi, equidem minus laboro. Sed illi volo te meis verbis dicere, in eo nihil agat suo incommodo, nihil festinet: scisse me cum peterem, ab homine occupatissimo petere rem multæ curæ, multiq; temporis. Sin autē alia causa est, tu mihi velim perscribas. Et quoniam statui æstatem hanc omnem in Herculis mei Strotiano conficere, quò veni vt solitudine, quæ me interdum summo-
 pere delectat, solutiore animo fruerer, omneq; hoc communibus nostris studijs tempus impenderē, te rogo, vt quotiens literas domum mittes ad tuos, des etiam illis ad me semper aliquid perferendum literarum: sic enim mihi rectius perferetur: nam ab illis minus longè absum quàm à meis. Quod si feceris, profectò nunquam mihi vnas literas miseris, quin tibi alteras remittam. Iacobum Gallum plurima salute imperties meis verbis, eiq; dices, vt quam mihi fidem præsentii dederit, quæ ipse carmina ex Asulanis meis descripserat apud se retinendi, eam præstet etiam absentii: valde enim immutata sunt post id tēpus, quo illi eos libros dedimus, te quidem internuncio perlegendos. Quam ob rem maior tibi etiā adhibenda cura est, ne exeant, qui mihi pro illo spondidisti. Vicentio Quirino, & Angelo Gabrieli, & Valerio physico mittam tuarum literarum exemplum, quibus quidem ipsis tardè ad nos (vt vides) propter nostrum discessum perlatis, tardè respōdimus. Cura vt valeas. VI. Cal. Apr. M. D. III. è Strotiano.

R O M A M.

P. B. Iacobo Sadoletto S. P. D.

PRIMUM quidem Iacobum Gallum mortem obiisse, quòd scribis, doleo, probum hominem, & doctorū virorum

cupidissimum, & amantissimum tui, & cui ego multum debebam. Itaq; tuæ mihi literæ lachrymas excusserunt, neque solum lachrymas, sed elegiolam etiam. Non enim potui continere me, ne quid mandarem carminibus in tanto mœrore. Quam quidē ad te mitto. Tu si videbitur, & quibus videbitur ostendes. Deinde tuum de tribus meis Asulanarū questionum sermone vernaculo conscriptis libris iudicium, mihi valde gratum est, modò ne tu ad indulgentiā pronior fueris amore, qui multum sepe fallit, quo me semper es prosequutus. Sed omnino Sadolete, siue tu amanter, hoc est, indulgenter nostra iudicas, siue vt alia soles, diligenter, tua ista de illis libris sententiæ significatio mihi gratissima est. Postremò autē quod petijsti, vt memoriā vestræ coniunctionis apud Valeriū physicum reuocare, ea re nihil opus fuit, ipse enim valde te diligit, honorificeq; de te & sentit, & loquitur. Querit etiam crebrò de me, ecquid abs te habeam literarum: mirificè enim delectatur tuis literis. Ab eo igitur tibi multam salutē. Rescripsi epistolæ tuæ septimo Cal. Octob. datæ. Sed heus tu, cur mihi adhuc eos tuos versiculos non misisti, quos pollicitus es te missurum? An quia sponsem eius rei non habeo, nihil pensi tuam fidē facis? Vide quid agas. Nam si te in ius vocauero, duplum petam. Domus te tota nostra salutatur, in primisq; Bembus pater, cui quidem valde es in oculis. Vale. Calend. Octob. M. D. V. Venetijs.

R O M A M.

P. B. Iacobo Sadoletto S. P. D.

ACCIPIO excusationem tuam de intermissione literarum, non tam quidem necessariam, quàm & prudenter amicissimeq; scriptam, & mihi magnopere iucundam
 & gra-

& gratam. Nam neque ego erā nescius, in vera & recte ab initio constituta, & plurimis maximisq; officijs confirmata, ac iam inueterata beneuolentia (qualem esse nostram ferre possamus dicere) non multum requiri, quantum quisq; calamo & papyro utatur: neq; tu is eras à quo creberrimæ literarum missiones expectarentur: cum quia ipse ocio non abundas, quem quidem scio omne tuum tempus in optimarum artium studijs insumere, etiam non sine incommodo valetudinis tuæ: tum propterea quòd ij qui te amant, propter morum tuorum elegantiam, præstantissimasq; virtutes atq; doctrinam, satis vberem se ex te capere fructum debent existimare, abs te si amantur, eosq; tu item grata atque mutua animi charitate prosequare. Itaque tibi quidē necesse non multum fuit plurimas te afferre causas, cur ad me nō sæpius scripseris. Sed quoniam dum eas colligis, de tuo erga me amore, omnibus reliquis officiorum generibus culto à te semper diligentissimè, multa & grauius, & amantèr disputas, non modò non moleste tuli, in quo te nihil reprehendebam ipse, tamen excusari abs te factum tuum, sed planè etiam ea commemoratione tuæ in nos voluntatis, tam altè abs te, tanq; religiosè repetita, vehementer sum delectatus. Nā cum in omnium hominum, præsertimq; literatorum beneuolentia libentissimè conquiesco: tum certè in tua (ita me dii ament) sic viuo, vt quasi aère ad respirandum, sic eius memoria quotidie utar. Quare scito illa ipsa parte tuarum literarum (dicendum est enim sæpius) nihil mihi esse potuisse iucundius. Nam quod attinet ad eam partem, in qua me miris laudibus ad cælum fers, video te tanquam Zeusim, qui in depingenda Crotoniatis Helena, multarum virginum pulchritudinem in illam suam imaginem tran-

stulit, sic innumeras virtutes, quas fortasse singulas in aliqui-
 bus agnoscis viris, vndecunq; mutuatum mihi vni tribuisse,
 vt me ornares. Qua in re vimam vel te, tuus erga me amor
 summus non fefellisset, vel cæteri omnes ita se decipi facile
 sinerent, vt tu es deceptus: in altero nihil tibi sustinendum es-
 set, in altero nihil mihi. Nunc autē tibi quidem vel iudicij, vel
 etiam constantiæ tuæ causa, vt me perpetuò exornes, viden-
 dum curandumq; est: mihi verò dignitatis meæ, vt facere id
 possis, elaborandum. Vtrum præstare maius difficiliusq; sit,
 nemo facile dixerit: ego tamen, quod erit facillimum, si qui-
 spian tuo testimonio deceptus me appellabit, ad te reijciam:
 tu, si tibi abiurare satius nō fuerit, pro me dependes. De Gal-
 li tumulto quod ais, hui, an non tibi satis ineptiarum in ele-
 giola illa nostra, qui me etiam ad epitaphium vocas? Sed om-
 nino tibi morem gessimus. Itaque rem hexametris quinque
 confeci: qui si tibi fortasse plures etiā quàm opus erit videbū-
 tur, resecare eos poteris nullo negotio, duobus reiectis prio-
 ribus: si mali, pagellam cōcerpito. Camillo Portio, quem de
 me scribis publicè verba in illa sua funebri laudatione fecif-
 se, multa cum mea laude ac dignitate, quibus verbis gratias
 agam, non reperio: ita me illi plus debere sentio, quàm quod
 declarare sermone vlllo possim. Tu qui omnem dicendi ar-
 tem mirabiliter tenes, promito, si me amas, de tua illa vberri-
 ma suauissimāq; facundia, aliquod genus verborum ad hanc
 rem idoneum, eiq; pro me gratias quàm potes maximas, &
 quam amplissimas agito. Quod si etiam eius orationis exem-
 plum ad nos miseris, tibi omnia secundum illum debebo. De
 Laocoonte, legi centies carmē tuum. O te poetam mirificū,
 ita non modò eius signi nobis quasi aliud simulachrum effu-
 xisti, sed planè etiam signum ipsum prorsus in animo inscul-
 psisti

psisti meo. Quid? quæris. Equidem cum Beroaldo valde sentio: non iam enim Romam cogito, vt Laocoontem videam, cum habeam tuos versus. Sed heus tu, parùmne tibi videbaris effecisse, qui oratoriam nobis omnibus, quasi de manu eripueris, teq; eius disciplinæ principem feceris, nisi etiam poetice eripias, præ teq; vnum feras? ô profundam ingluuiem gloriæ. Sed mehercules, omisis iocis, nō possum dicere, quātum me illa carmina delectarint. Nolo me tibi assentari existimes, si vtar verbis tuis: sed profectò sic est: eo te carmine spem atque expectationem eorum omnium, qui te in oculis ferunt, vicisse, longeq; reliquisse: puto etiā quemadmodum à Cicerone Græcos homines, scriptis cōmentariolis eius consulatus, sic poetas reliquos à scribendo eo de signo deterritos, istis hexametris tuis. Salutauit tuis verbis quos iussisti. Tu item & ipsorum, et meis salutem dices eis omnibus, quos me velle atque illos scis, tibiq; in primis. Quanquam quidem et tibi, & Cetrario etiam insonuisse aures debuerunt, ita vterq; nuper, singulis ferè horis in sermone Phrisij & nostro: qui planè Phrisius, quando esset ad vos venturus, cum ab eo discessi, satis exploratum nō habebat, sed sperabat propediè. Ego verò serius ad tuas literas respondi, quoniam in Gallia Cisalpina abfui viginti totos dies. Vale Tertio Nonas Maias, M.D.VI. Venetijs.

C A R P E N T O R A C T E.

P. B. Iacobo Sadoletto S. P. D.

CUM Venetias ad Binum tuum scripsissem, vt si quid haberet abs te literarū, me certiorē faceret de omni statu tuo, expectaremq; iam aliquid ab illo, & quidem auidè: per diu

enim erat, cum nihil omnino de te ad nos perferebatur: ecce mihi ab illo, tuas ad me ipsum literas, quas propè sum deosculatus, ita mihi opportunæ visæ sunt. Nam iucundæ tuæ, mihi quidem semper sunt literæ, eoq; nunc magis, quo, vt scribis, rarius id vterq; nostrum iam facit: vt videamur literas scribere propè intermisisse. Sed cum tu esses Romæ in maximarum rerum occupationibus, ipse verò interpellandum esse te meis literis non putarem, ego & tu silentio vsi sumus diuturniore fortasse, quam par erat: sed id temporibus tribuendum fuit. Nunc verò cum & tu ocio abundes: quod tamen ocium non tu quidem plus optasti vt tibi contingeret, quam ego: & ipse me huc contulerim, vt mihi liceret meo iam arbitrato viuere, erit nostræ benevolentiae, ab adolescentia quidem mea, à tua verò etiam pueritia constitutæ, ab utroq; autem cultæ semper diligentissimè, id curare atq; efficere, vt si minus comode ego ad te, tuq; ad me venire, propter locorum longinquitatē, possumus, desiderium oculorum atq; aurium vtriusq; nostrum, literis dandis, consilijsq; communicandis leniatur. Quod quoniam tu iam facis, non committam, vt quod rectè ab utroq; nostrum requiritur, à me vno prætermittatur. Sed venio ad tuas literas. Quod mihi gratias agis, propterea quia Binum tuum & libenter viderim, & ei liberaliter sim pollicitus, video te humanitate tua vti, qui mihi laudi eam rem vertis, quæ à me negligi sine magna culpa non poterat. An ego tuum hominem, elapsam ex auarissimorum & crudelissimorum hostium manibus, fortunis omnibus spoliatum, probum ipsum iuuenem, ad me venientem, non amanter exciperem? non etiam meis opibus tuerer? Vtinam apud me esse voluisset: nõ plus ei defuissem, quam Cole meo. Idq; tu velim ei scribas, mihi eum rem gratissi-

gratissimam facturum, si meum ad conuictum se contulerit,
 meisq; rebus omnibus sic usus fuerit, ut tuis. Quanquã nunc
 quidem mihi etiã gratior tuo testimonio est futurus, qui mi-
 hi illum utroq; in genere scribendi laudas. Sed de Bino ha-
 tetenus. De tuæ vitæ ratione quæ scribis, deq; oppido isto à
 bellis omnibus vacuo, ea mihi valde grata sunt, speroq; te
 cum tuo pacato animo, optimisq; artibus dedito, tum loci
 securitate perfruente, præterita multorũ annorũ tempora
 aliorum traducta arbitrio, breui & legendo & scribendo
 sarciturum: quæq; iam instituta habes scripta, cõmentatio-
 nesq; eas, vel cum scenore absoluturũ: Hortensiumq; in pri-
 mis tuũ, qui mihi liber quantopere probaretur, ipse ex me
 cognoscere potuisti tum, cum Romæ postremò essem. Eum
 valde cupio confectum & perpolitũ habere: idemq; cupiũt
 multi, quos incensos audio priorũ eius libri partium lectio-
 ne, ad reliqua cognoscenda magnopere flagrare. Nam quodã
 ostendis, vehementer perturbatũ esse te, atque angĩ, cum tuis
 ipsius incommodis, quæ plurima atq; grauissima es perpes-
 sus, tum multò maximè recip. Romanæ calamitate, multo-
 rumq; amicorũ tuorum interitu, neq; posse adhuc quidem
 istum tibi dolorem exhauriri vllis doctrinæ præceptis, quæ
 abs te adhibeantur ad leuationem & consolationem: haud
 tu in eo multò durior es conditione, quàm nos sumus: a-
 misi enim ipse quoq; multa: atq; in cõmuni recipub. naufrã-
 gio eam iacturam feci, quam mihi, Mediusfidius, repersum
 iri nunquam puto: idq; cãm doleo, tum nullum fore tempus
 existimo, quo mihi finem faciam, multorũ mihi charissimo-
 rum acerbissimos casus, & pulcherrimã atq; sanctissimam
 omniũ nostrũ, vel potius omnium hominũ altricem vrbenũ
 atq; patriam elugendi: cuius solitudinem, vastitatem, inte-

ritum, quis tam ferus est, tamq; ferreus, qui non defleat? Sed
 sunt omnino eiusmodi, vel luctus, vel mœroris sua quoti-
 die tempora: quæ cum ei cogitationi dedi (neque enim pos-
 sum, quemadmodum neq; tu potes, aliter facere) me tamen
 à legendo vel scribendo non multum abducunt. Quinetiam
 credas mihi velim, in eo plus nunc quidem aliquanto sum,
 quam antea, propterea, quòd ea in re animus occupatior,
 minus à dolore cõficitur. Itaq; à quibus antea voluptatè tan-
 tummodo capere solebã studijs, literisq; nostris, ab ijs nunc
 etiam fructum capio maximum, doloris videlicet mei persũ-
 gium & auocationem. Quare etsi tu is es, qui & propter
 prudentiam tuam, consilijs aliorũ non egeas: & propter do-
 ctissimam, & philosophiæ studia, alijs præcipere omnibus fa-
 cilè possis: tamen vide, an ea tibi quoq; res aliquid opis affe-
 rat, vt cum te in literas abdidideris, ad scribendumq; transtu-
 leris, dupliciter tibi prodesse tuum studium sentias, & quia
 te à lamentationibus, atq; angore animi auocet, & quòd ea
 cõmentere, quibus pulcherrimè nomen æternitati commen-
 detur, & illustretur tuum. Sed de ijs etiam hætenus. Quòd
 scribis, si qui fructus ocij tui extabunt, de ijs omnibus meum
 iudicium fore: amo equidem amorem tuum, neq; quicquam
 mihi accidere poterit gratius, quam te mihi lucubrationes
 tuas mittere, non tam quidem vt earum iudex sim (quid e-
 nim tu iudicio cuiusquã vtare?) quam vt ea voluptate quam
 celerrimè perfruar, legendi tua. Ego autem ad te mittere
 eum librum cogitabam, quem de Urbini ducibus conscripse-
 ram, in quo vt tuas agis partes (nosti enim morem dialogo-
 rum) vt cum legeres, et si qua tibi nõ probarentur, vel emen-
 dares corrigeresq; ipse, vel mihi scriberes iudiciũ tuum. Sed
 quĩ fieri possit, in tanta Gallie perturbatione, tam suspe-

Etis itineribus, cum omnia multis in locis exequantur, tutò
 vt liber ad t perferatur, planè non video. Sed si erit oppor-
 tunitas, mittetur. Naugerius noster est apud Carolum Impe-
 ratorem iam propè trienniū, publicè illò missus. Teupoli fra-
 tres bene rem suam gerunt: quorū alter etiam publicam ad-
 ministrat, multa cum dignitate atq; gratia. De Nigro habe-
 bis à Bino tuo. Vale. XIX. Calend. Ian. M. D. XXVII.
 Patauiò. Etiam, quod penè præterieram, Egidius Cardi-
 nalis mihi diligenter mandauit, vt tibi salutem adscriberem.
 Is cum se Patauium hac æstate contulisset, ex vehementi pi-
 tuita in febrem incidit permolestam: quã expellere, vt adhuc
 se res habet, nõ potuit. Itaq; sextum iam mensem illam fert,
 ægrè sanè: sed est spes eum conualiturum.

C A R P E N T O R A C T E.

P. B. Iacobo Sadoletò, Episcopo Car-
 pentoractis S. P. D.

NON queo scribere, quantæ mihi voluptati fuerint his
 manifestæ tuæ suauissimæq; literæ, quibus ad eas meas lite-
 ras respondisti, quas ad te cum meis miseram libris Patauiò:
 multa enim in epistolam cõiecasti, quæ me singula mirum in
 modum delectarunt. Primum, voluptatem quam te ais cape-
 re ex meis scriptis, non Latinis modò, sed vernaculis etiam:
 quorum quidem ego scriptorum rationem omnem existi-
 mabam tibi penitus non probari: deinde memoriam, quam
 te uideo non abiicisse, nostrorum studiorum, cum adolescen-
 tes, & amore bonarum artium, & ætatis ardore incensi, nõ
 hil non aggrediebamur. deinde tui erga me amoris summi,
 atq; incredibilis cõmemorationem, coniunctam cum gra-

uissimo atq; constanti de me testimonio iudicij tui, qua nihil mihi esse potuit optatius : postremò Pauli fratris tui filij, cum mirificū in me colendo studiū, tum magnos iam accessus ad bonas arteis, atq; ad omnem imitationem tui, cuius etiam erant ad meipsum litræ (quæ tuæ quidem orationis suauitatem elegantiamq; redolerent) vnâ cum tuis literis. O aureum adolescentē, teq; qui tam celeriter tuorum in eo erudiendo laborum susceptorum, fructus vberes iucundissimosq; percipis, planè felicem. De quo tibi equidem gratulor, eoq; magis, quòd ipse in Carolo fratris mei filio, quem alueram educaueramq; pro meo, sacerdotio etiam auxeram honestissimi prouentus, afflictior desperatioq; sum. Sed vt ad tuas redeam literas, illud mihi etiam & quidem omnium iucundissimum fuit quod scribis, consilio profectiois tuæ te in dies singulos magis magisq; delectari, capereq; ex ocio Gallico fructum. Cuius rei testem locupletissimū mihi misisti librum tuum, quem auide sanè legi, videoq; te in sacris etiam literis excellere, quibus quidem literis, propter Romanos labores tuos multorum annorū, satis impendere temporis nequiuisi: sed omnino tum præstans & eximiū, atque ad omnes capessendas bonas arteis & disciplinas mirificum ingenium, quod alij longinquo vitæ spatio vix consequuntur, vt ferendi sint, ipse in eo, breui vt emineas, efficit. Itaque nihil est tam egregium atq; summum, quòd te non posse progredi existimem, si perges eius generis res tractare ac scribere. Sed te malim priore in palæstra, tua illa scilicet, robustiore hilarioréque versari : ex qua minore cum labore tuo, vt mihi quidem videtur, plus in te laudis & gloriæ redundabit. Quanquam quid te ad vllum genus hortor studiorum atq; scriptorum, cum videam eorum magnam partem non
tam

tam nostra ipsorū voluntate atq; consilio, quā casu etiam
 & fortuna regi atq; administrari? Ego enim qui profectō
 ad scribendam historiam nunquam animum induxi meum,
 neq; putabam posse accidere vt in eam cogitationem me da-
 rem, nunc quidem nihil propè aliud cogito noctes ac dies
 vt reipub. satisfāciam, quæ me his proximis mensibus, pro-
 pter Naugerij nostri mortem, qui confecti nihil reliquit, X-
 virū decreto, ad eam scriptiōē sibi aduocauit. Ei ego ne-
 gare non sum ausus. Itaq; totus in eo nunc quidem sum, non
 vt conscribā iam aliquid mandemq; literis, quod in manus
 hominū veniat: sed vt in rerum gestarū veritate indaganda,
 & cū temporum, tum locorū, cæterarumq; eius muneris
 partiū rationibus colligendis, meus omnis labor versetur.
 Id cū erimus consequuti, tunc ad scribendum me conferā.
 Quod eo mihi erit difficilius, quod ad ocium iam & requie-
 tem me conuerterā, annis animisq; consenescentibus. Quæ
 scripsi pluribus, vt nihil mearum, non modò rerum, sed e-
 tiam cogitationū te lateret. Cæterū quod postulas vt per-
 spiciam quorum fide & opera nostræ literæ cōmeare com-
 modè possint: id optimè fiet, si tu, quas ad me literas deinceps
 dabis, eas ad Lazarum Baysum oratorem Regis Gal-
 lorum, Venetias mittes, hominem & doctum, & perhu-
 manum, & vtriq; nostrū amicum, etiamsi tibi minus for-
 tasse est adhuc quidem cognitus. Hoc iam ipsum quonāna
 modo facere aptè possis, non est meum tibi præscribere. Pu-
 to tamen te Lugduni habere amicum aliquem vel hospi-
 tem, qui tuas ad Oratorē literas accipiat, in quibus sit fasci-
 culus tuarum ad me ipsum literarum. Is obseruabit tabella-
 rios regios huc venientes, est enim in ipsa via Lugdunum,
 eisq; dabit. Ita bellè negotium procedet. Peto autem abs te

id, de quo tu me amantissimè hortaris, vt in hac literarum colloquutione quæ nobis reliqua est, ne cessemus inter nos, amoremq; illum nostrum, de quo suauissimè commemoras, & beneuolentiam, qua coniuncti ab adolescentia fuimus, silentio delitescere ne sinamus. In quo, si tibi fortè hoc tempore negligētior sum visus, non committam posthac vt me reprehendere iurè possis. Flaminius Tomarotius quem saluere iussisti, cùm Romam explicandæ rei familiaris suæ causâ reuertisset, magistratum, nescio quæ, à populo Romano extra urbem adeptus, in eo se exercet. Credo tamen illum ad nos cogitare, vt in philosophiæ bonarumq; artium studijs, quibus se totum tradiderat, confirmare sese possit. Valet ingenio multum. Est etiam, vt adolescens, & prudens & grauis, & planè bonus. Itaq; patrem omnibus numeris antecessisse mihi quidem videtur, amaturq; à nobis in maiorem modū. Cola meus, vel potius noster, tibi gratias agit, quòd de se tam honorificè sentias. Ego quidem eo sic vtor, tanquam oculis aut manibus: sic hominè diligo, vt nihil mihi sit in vita neq; charius neq; iucundius. Itaq; videor mihi rex esse, qui illum habeam, cùm eius fidem atq; in me amando cōstantiam, cùm tuendis rebus meis diligentiam, cùm uirtutem, ingenium, iudicium, studia, literasq; ipsas castiores mundioresq; intueor. Ab eo te saluere iubeo plurimum, itemq; à Marco Antonio Michaelè, qui te vnum pluris facit quàm omnes homines. Is est nunc quidem paterfamiliàs: habet enim & uxorem elegantissimè formâ, & liberos, remq; ipsam familiarem satis amplam, atq; commodam. De Hortensio tuo si quid confecisti, fac vt sciam. Vale. Quartodecimo Calend. Febr. M. D. XXXI.

Venetijs.

Carpent.

C A R P E N T O R A C T E.

P. B. Iacobo Sadoletto, episcopo Carpentoractis S.P.D.

CUM Franciscus Audritius Auinionensis ad me venisset, dixissetq; se domum proficisci: mādatum autem sibi abs te fuisse, vt antequā Patauio discederet, me adiret, & si quid ei vellem ad te literarum dare, se rediturum polliceretur: sumpsi statim calamum, vt ad tuas epistolas rescriberē, quæ quidem erant duæ. Nam ad priorem illam, qua tu vnis meis literis vernaculo sermone scriptis respondisti, quod rescriberem, nihil erat præter vnum, amore illo tuo mirifico erga me, qui omnibus in epistolis tuis suauissimē se ostendit, me magnopere delectari. De quo tibi gratias agerē, nisi mallens referre te amando: aut si tu non idem ferē de meo in te amore ad me ipsum scriberes. Quanquā est & illud quod te scire in primis volo, Federicum episcopum Salernitanorū aduentū ad nos suum, de quo ad te scripserā, in annum proximum reiecisse: quod equidem valde dolui. Respondebo igitur ad illas nouissimas duas tuarum epistolarū, atq; ad antiquiorē quidem prius. Accipio excusationē tuā & causas, quibus te in illum hominē acerbius in oratione tua inuectiū ostendis fuisse: quæ mihi quidem probantur. Quare quod addis, te in meā sententiā tamē venisse, agnosco in eo humanitatē & facilitatē tuam. Liber quidem tuus quē ad me Cardinalis Mantuanus misit, adhuc apud me est, neq; remittam nisi te ita velle intellexero (ille enim nō reposcit) vt tibi integrum sit demere de eo si volueris. Marcum Antonium Michaelem, post eas tuas literas nō vidi: audio autē ei rectē esse. Quin etiam ædificat: parat enim sibi villam amœno & salubri loco. Breui, vt vis, salutem ei dicam tuis verbis: Vene-

tias enim cogito, quò illum venturum arbitror antequàm ego inde abeam. De Auila meo, gratissimũ mihi quidem est, eum tibi illum visum esse quem dicis: amo enim hominem, & facio, vti debeo, plurimi. Ille verò domum reuersus fratrem, fratrisq; vxorẽ, de qua nihil dum etiã eiusmodi audierat, in angusta reperit vitæ spe versari, morbo implicitos, cuius curatio nulla est. Illis mortuis, ad nos redire quemadmodum statuerat, minus poterit vir planè bonus, & suorum amantissimus. Respondi ad priorem epistolam tuam, nunc ad posteriorem venio. Capellus apud me maximas tibi gratias egit, non tam quidem quòd tua opera suis in rebus vsus sit: sibi enim opus nõ fuisse: quàm quòd ei liberaliter fueris pollicitus, quodq; te ipsum tuosq; omnes mea commendatione cum beneuolos in sese, tum singulari humanitate atque officio præditos & perornatos cognorit. Quod quanquàm mihi antiquissimũ est rerum omnium: quid enim tam notum atq; perspectũ habeo, quàm tuam in me meosq; omnes voluntatem, constantiã, fidem? tamen ea quæ ipse de te propè à puero sentio, cum amare inter nos cœpimus, prædicari etiã ab alijs incredibiliter me delectat. Es enim tu vnus propemodum è multis à fortuna mihi relictus, his miseris perditissimisq; temporibus: in cuius amore atq; beneuolentia libentissimè cõquiesco, cum quo in ocio, in negotio, cõplures annos coniunctissimè concordissimèq; vixi: cuius penè semper eadem studia, quæ mihi ipsi fuerunt, ijdem mores, idem animus, idem aut non multũ differens vitæ cursus. Sed hæc & aliàs vtriq; sæpe iam diximus, & vt arbitror, dicemus: neq; enim sunt pœnitenda. Amaui te de celeritate eius ipsius epistolæ, quã mihi Capellus reddidit manu tua scriptã, in quam tamen nihilo tu minus tuorũ studiorum rationẽ coniecisti: te scilicet,

scilicet in Pauli priore declaranda Epistola occupatū nunc esse: de quo tibi etiam gratulor, propterea quod multi docti homines ei rei operā dant, vt librum illum interpretentur. Puto autem te præstiturum, vt extet laboris tui fructus cum vberrimus cæterorum omniū, tū multò etiam suauissimus. Concurfus quidem certè atq; celebritas ea legentiū, cum erunt edita, tibi non deerit. Arripui autem libentissimè quod adscripsisti, eo Opere cōfecto, te ad Hortensium tuum reuersurum. Quod vt facias, neq; te sinas alijs instituendis operibus ab isto consilio auocari, etiam atq; etiam abs te peto. Incredibile est, quanta me cupiditas cum legendi librū teneat. Quod si tanto locorū interuallo non disiungeremur, dudum est cum ad te venissem, vt quicquid eius cōfectū est, inspicerem. Itaq; si me amas, vel te ipsum potius, effice ne eius abs te seripcionis absolutio diutius protrahatur. Tibi nullam aliā voluptatem reliquam esse, præter literarū, studiorumq; nostrorum, quod me certiore facis nihil miror. Ego enim qui nonnullis alijs voluptatibus, quibus plerunq; humanus animus capitur, non omnino careo, quemadmodum neq; te carere arbitrarer, si tu eas esse recipiendas putares: tamè nihil habeo, quod sit cum illis vlla ex parte cōferendum. Reliqua enim omnia sæpe ingrata nobis sunt, illæ nunquā: aliarumq; rerum voluptatibus interdum quidem dolor, sæpius autem labor cōiunctus est, sæpe ipsæ frustra conquiruntur, sæpe earum satietas nos tenet. Legendi autem & scribendi delectatio, semper innocua, semper præstò est: nulla vnquā satietas eam sequitur. Itaq; te vel propterea beatū existimo, quod nulla alia voluptas tua studia interpellat: in quibus quidem, cum propria tui nominis gloria & vitæ dignitate splendoreq; versaris. Quod superest, ego menses aliquot à

mea scribenda historia me cōtinui, alijs seuocatus et impeditus curis. Sed iam ad eam me retuli, non vt omne meum tempus ei dem, distrahor enim, sed vt quicquid ocij suppetit, impartiam tamen. Habes ad omnia. Nos hic magna in expectatione rerum Germanicarū eramus cūm hęc scriberem: quae mehercule angebamur: ambigui enim rumores afferebantur, nequedum hostis appropinquauerant. Si congregentur, magna erit strages. Nostri esse ab omnibus rebus paratissimi dicebantur, quod vt euentus comprobaret, optabam equidem magis, quā futurum confidebam. Cola meus tibi plurimam salutem dicit, ego item Paulo tuo. Vale V. Id. Augusti. M.D.XXXII. Patauio.

CAPENTORACTE.

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo
S. P. D.

LIBRVM de rectē instituendis liberis tuū, à Reginaldo Polo mihi Venetijs redditum, legi magna cum voluptate. Cognoui enim te in eo perscribendo, sanē omnia praestitisse summi & doctoris, & oratoris, & philosophi hominis officia, atq; partes. Nam & in tenuibus praecipis, vt sunt multa aetatis primae tempore consentanea, amabilitatem, & in puerilibus diligentiam, in reliquis cūm doctrinam, tū dignitatem, ita tuis scriptis aspersisti, easq; virtutes omnibus artibus & ingenij coloribus atq; luminibus perpolitae reddidisti, nihil vt illis fieri possit splendidius, probatius, consideratius. Multa tum quidem de Graecis scriptoribus sumpsisti, quae percomodē in tuum migrauerunt: sed ea omnia tanto intervallo fecisti meliora, vt iam non minus tua esse, quā illorū videantur. De Latinis per pauca. Neq; enim erit praclarum
quip-

quippiam ferè quod sumeres, præter illa Terentiana, de quibus quidem aptissimè meministi. Nam Petrum Paulum Vergerium, qui eadem propè, qua tu, de re librum conscripsit, posthac qui legat, neminem futurum esse arbitror. Est enim nullo ordine, nulla propositione, nullis partibus, doctrina nõ multa, eloquentia, quam illa ætas tulit. Tuus verò ordo, tua rerum, quibus de rebus dicendum erat, capita, tum eorũ partes, ac sua facta loco repetitio, quàm prudenter, quàm doctè singula? quanta monitorum & sententiarum, quanta orationis cum dignitate? Quàm multa deniq; in humili, ac propè ieiuno scriptionis argumento, atq; persona, copiose subtiliterq; tractas: eaq; complecteris, quæ maximam secum afferunt cum vbertatem & varietatem, tum verò etiam atq; in primis quidem, grauitatem, atq; constantiam. Quid etiam perpetua tua illa & cõtinentens, cum Paulo fratris tui filio, tecumq; illius colloquutio, quàm apposita, quàm suauis? Itaq; gratulor lucubratiũculæ istius tuæ: sic enim malo dicere, quàm labori. Scio enim quàm faciliè quamq; celeriter soleas conscribere: sed tamen quam nullus aliorum hominum in scribendo, vel labor, vel mora consequi, & æquare possit. Eoq; magis etiam gratulor, quòd quemadmodum ipse tuo in libro suauissimè scripsisti, non sine Deorum immortalium fortasse numine, hunc te librum ante Hortensium confecisse: erit hoc illius ædificationis quoddam quasi atrium, in quo se apparent ij, qui ad intimos philosophiæ thalamos atque adyta erunt admittendi. Quare quòd scribis, in eo à me legendo libro opem te expectare, nõ laudem: eaq; te causa antequàm ederes, ad me misisse, vt sublatis erroribus, liber splendidior & limatior prodeat: agnosco in eo & amorè summũ erga me, & iudiciũ honestissimum de me tuum: quorum in

altero, me nō decipi ego certò scio: in altero, ipse ne decipi-
 re, tua cautio est. Quanquam quæ dico, summa fide constan-
 tiaq; dico, librum istum tuum eiusmodi esse, singularem vt ti-
 bi cum doctrinæ, tum integritatis laudem apud omnes ho-
 mines, omnemq; posteritatem, planè allaturus videatur. Fe-
 ci tamen quod petijsti, notauiq; aliqua, quæ quanti facienda
 sint, statues ipse. Nam ego non tam quidem quòd necesse esse
 ducerem, quàm vt scires tuum me librū diligenter perlegis-
 se, ea in pagellam cõtuli, quæ erit cum his literis. Quòd aut
 scribis vt tuum librum mittam cum Herculi Gonzagæ, tum
 etiam Ioanni Francisco Pico, si petierint, aut etiam alijs dem,
 si videbitur, describendum: ego verò exire illum in vulgus
 non patiar, quoad tu mihi rescripseris, velisne quid eius im-
 mutari propter eos locos, de quibus in pagella scripsisti ad te
 quid sentirem. Neque tamen non interea de eo doctorum
 iudicia exquirã, vt postulas, daboq; Lampridio legendum:
 cuius ego sensum atque iudicium facio mehercule plurimi:
 est enim cum oratorijs in studijs sanè frequens, tum in phi-
 losophia etiam frequentior, acri ipse præstantiq; ingenio, et
 doctrina propè singulari, cui rectè permittas tua. Lazarus
 quidem noster librum etiam legit præbente me, dum Vene-
 tijs non bonâ valetudine vterer: quæ res fecit, vt tibi tardius
 rescriberem quàm volebam. Sed de tuo libro finem faciam
 scribendi, si vnū prius addidero: me cum singulæ eius partes
 libentissimè tenuerunt (valde enim mihi probabantur) tum
 verò sum procemio illo tuo, libriq; ad Bellaiū missione in-
 credibiliter delectatus. Est enim rei toti ita coniuncta, ita de-
 cens, ita verbis illustribus declarata, ita etiam, quod caput
 est & prudens & grauis, vt omnino nihil supra. Redeo igitur
 ad illud quod superius dixi, vt tibi de eo etiam atq; etiã
 grati-

gratuler. Confido enim ex illo non parum laudis & glorie, tuæ pristinæ dignitati, hominūq; de tua doctrina, tuoq; iudicio, atque in primis probitate opinioni, quæ quidē certē maxima iam pridem amplissimaq; est, accessurum. Quod reliquū est, multa mecū Polus de te, de tuis scriptis, quæ habes nunc quidem in manibus, de Hortensio etiā tuo: de quo, deq; Pauli epistolis interpretandis cū sermo esset inter nos, vt aiebat, institutus, quōd tibi ille quærenti, in vtro potissimum scriptionis genere tuam tibi operam esse ponendam existimaret, in Paulo responderit, sanè non probo. Confici enim illum abs te dialogum quamprimum, tua interesse valde puto. Nam quōd magnā eis de libris priore confecto libro hominum expectationem excitasti, tot iam illam annos cū differas neque expleas, magnum præsertim nactus occū, vide ne hoc aliquanto tibi minus concedatur, quā si nihil dum eius confecisses, nihil abs te homines expectarent. Sed de eo tu videris. Polus quidem ipse Venetijs hyemem conficiet. Patauium deinde cogitat. Quō si veniet, erit mihi gratū, complectarq; hominem omnibus officijs. Marcus Antonius Michael tibi salutem plurimam dicit. Tu mi optime optatissimeq; Sadolete, etiam atq; etiam vale. Septimo Cal. Nouemb. M.D.XXXII, Patauiio.

C A R P E N T O R A C T E .

P. B. Iacobo Sadoleto Episcopo S. P. D.

REVERTENTI ad suos Antonio Damascio, quem mihi per literas commendaueras, mandauī vti te de meo statu, si quid peteres, erudiret. Mecum enim fuit sanè frequens, cū meis etiam frequentior: adolescens ingenio feruido, & ad omnia quibus se det, addiscenda, sanè peracri, humano

præterea & comi, planeq; amabili: vt tibi gratias agam, qui
 mihi illum tradidisti, atq; vt in familiaritatem meam suscipe-
 rem, autor fuisti. Is mihi oneri nulla in re fuit. Utinam fuisset,
 vt clarius meam erga te voluntatem perspicere potuisset. Sed
 perspexit tamen. Multi enim de te habiti, summa cum mea
 voluptate, inter nos sermones: & ego quàm te amem, illi, &
 quàm tu omnibus ab hominibus & colaris, & ameris istis
 in locis, fidem mihi iucundissimam fecerunt. Tametsi testi-
 bus quidem ea in re nihil indigebam, qui te moresq; suavis-
 simos tuos, & vitæ integritatem, ac propè sanctitatem ab
 ineunte tua ætate agnouerim, dilexerim, expetuerim. Iuue-
 nis enim admodum cum essem, te adolescetem incredibili be-
 neuolentia complexus sum, annis aliquot me ipso minorem.
 neq; tu me non adamauisti. Qui quidem certè amor propè
 sioq; mutua voluntatum, non solum postea nunquam est co-
 li destitit ab utroq; nostrum, sed aucta etiam officijs innumera-
 bilibus, necessitudineq; vitæ, collegio demum in Leonis deci-
 mi pontificatu clari muneris, ac propè quotidiano conui-
 ctu, tum studijs planè communibus, literisq; nostris ita cre-
 uit, vt nihil possit esse nobis duobus coniunctius. Quod cum
 ita se habeat, atq; in hoc nostro peruerteris amicitie instituto
 ego iam senex factus sim, tu non multum absis à senectute: v-
 num, vt video, nobis deest ad plenam ex eo suauitatem per-
 ciendam, locorum scilicet, vt animorum coniunctio. Nimis
 enim semoti atq; discreti regionibus sumus, vt neq; mihi ad
 te veniendi, quod sepe posse facere concupiui, spes vlla iam sit
 reliqua: neq; tibi in Italiã reuertendi causa posse dari satis a-
 pta videatur, quòd Pontifices maximi, doctrina & moribus
 præstantissimos viros, clarissimosq; omnibus virtutibus ho-
 mines, nõ tanti omnino quanti oporteret, faciunt. Sed quo-
 niam

niam hoc quoq; desiderium, quod commune tibi mecum esse non dubito, visendi alterum congregandiq; vnà, vt tu olim ad me in quadã epistola suauissimè scripsisti, literis mitendis leniri multũ potest, fruamur sedulò scriptiois munere, ad hanc molestiam minuendam, & crebritate nos literarum fulciamus. Quod & te facturum confido, & de me futurũ polliceor, vt nullo scribendi genere tam libenter sim vsurus, quàm ad te. Sed nescio quo pacto ad hæc cõmemoranda, de Antonio sermo nobis institutus, defluxit, amoris abundantia potius, quàm temporis, quod mihi planè non superest: occupor enim, vt scis. Conscripsit autem tres iam propè libros rerũ Venetiariũ. Neq; tamen nõ impediõr domesticis etiam rebus, quæ me à scribendo sæpè reuocant. Sed quid agas? Sic viuitur: Quod libet, quodq; non libet etiam facias. Audio te alium fr atris filium isthic habere, quem in philosophiæ studijs item instituas, miro ingenio alacritateq; discendi. O te magistrum planè felicem, & illum alterum iam discipulum, quem dii respexerunt. Vale. Septimo Cal. Maias, M.D.XXXIII. Patauiõ.

Scriptis iam literis, Antonius huius vrbis Iureconsultũs mirificum se Iureconsultum præstitit, summamq; laudem est adeptus. Egit enim apud illos causam suam ita memoriter, ita doctè, vt magna collegij approbatione sit magister lectus. Qua de re patri eius, tibiq; planè gratulor. Ei ego pro mea in te beneuolentia non desui.

M A S S I L I A M.

P. B. Iacobo Sadoletõ Episcopo

S. P. D.

O SVAVES tuas literas XII. Calen. Augusti datas:

in quibus cum multa iucunda, tum illud iucundissimum, quod te scribis delectatum Damascij sermonibus de me ipso. De quo etsi libenter audis quæ vis, tibi tamen non concedo ut ea iucundiora tibi sint, quam mihi item illa quæ de tuis optimis studijs, moribus, doctrina, comitate, integritate, continentia, vitæ denique totius atque victus ratione, quotidie iam ad nos quidem afferuntur nuncijs sermonibusque omnium. Caue enim putes quenquam esse vestri ordinis, quo de homines tam honorifice cum sentiant, tum etiam loquantur, quam de te. Polus quidem noster, homo haud paulo plus omnibus bonis artibus clarus, quam nobilitate, qua est à Britannie regibus, nunquam me conuenit, aut se à me conueniri finit, quod quidem iam crebro accidit (conduxit enim domum in hac vicinia) quin te in ore habeat, tuarumque virtutum recodatione, tuique memoria sermones Mediusfidius omnes condiat atque conficiat suos. Quem sanè virum eo pluris facio, quod mihi visus est te diligere mirandum in modum. Ex illius igitur, et cæterorum sæpe multorum eiusmodi prædicationibus afficior incredibili voluptate. Nam quoniam nihil esse potest nobis duobus coniunctius, magna tuarum laudum pars in me ipsum quasi redundare mihi videtur: atque illis sic triumpho, ut planè meis. Qua ego vna re maxime quidem leuor ea molestia, qua te quoque angere video, locorum scilicet intercapedine, quæ nos voluntate conglutinatos, magno corporum interuallo separauit. Sed eam etiam mittendis literis, et fide pietateque mutua, ut tu amantissimè præcipis, quoad possumus, leniamus. De Alciati literis, quas ad me misisti, valde te amo. De Hortensio tuo, ad quem te primo quoque tempore confirmas reuersurum, nihil est quod te maline facere, ut tibi sæpe antea significavi. Hæc scribenti mihi literæ Mas-

re Masilia venerunt, quibus certior factus sum te Masilia
venisse Clementē Pont. max. salutatum, valetudine sanē &
vultu bellis. Vtrunq; gaudeo, & valere te, eoq; magis, quòd
adscripteras tibi non satis firmo æstatem effluxisse (idq; vni
tuis in literis me pupugerat) & illo accessisse: modò Ponti-
fex is sit, qui esse debet. Te enim secum Roman reducturum
esse illum, valde mihi persuadeo. Quod si sit, celerius te qui-
dem fortasse visuri sumus quàm putaramus, non quòd ego
ad Urbē cogitē: nihil enim profectò minus. Sed hæc DEVS
aliquis gubernabit, modò te Italia teneat, neque nobis aut
transmittendæ Alpes sint, aut mare superū percurrendum,
vt te videre atq; alloqui possimus. Hoc idem utiq; optat Ni-
ger tuus, qui ambitione tandē reiecta, ex Urbis se laboribus
in literas abdidit, ocioq; Patauino fruitur planē liber. Dama-
scio cūm vellet domū redire, neq; aliter, vt aiebat, explicare
se se possēt, equosq; ad profectiōē coemere, nūmos aureos
Gallicos XXV petēti dedi: quos mihi pollicitus est cum pri-
mum solum patrium attigisset, se questigiō curaturum. Om-
nino adhuc ab illo non modò nummorū nihil habeo, sed ne
literarum quidem. Peto à te hominē moneas, vt mihi fidem
præstet suam. Cola meus multam tibi salutem dicit, itemq;
Paulo tuo, quem quidem ego & valere & saluere iubeo plu-
rimum, illumq; alterum sororis tuæ filium: qui, quòd ita est
quemadmodū vis, vt scribis, & tibi eum voluptati futurum
putas, valde iam à me diligitur. Vale. Quarto Calend.
Octobris, M. D. XXXIII. Patauio.

C A R P E N T O R A C T E.

P. B. Iacobo Sadoletto, Carpentoractis
Episcopo S. P. D.

CVM gratissimæ mihi fuerunt literæ tuæ nono Calen.

Decembris datæ: quæquam quidem hoc nunquam non accidit cum abs te literas accipio, ea tua est humanitas, suauitas, amor erga me: tum Renerij familiaris tui sermo accessit planè iucundissimus, à quo multa cognoui de tuis studijs, maximeq; de tua in scribendo mirifica diligentia, de fundo suburbano, de reliquis villis quas habes peropacas, & quibus nihil sit alius: quò te per æstatem confers ad turbas & calores euitandos, valetudinemq; firmandam equitationibus. Quanquam is magnum te Peripateticum dixit esse, qui milia passuum quatuor sæpe ambules vna itione indefessus. O hominem mirum. Subinvideo tibi cum multa, tum istud maxime. Sessor enim iam ex ambulatore factus sum, vt plus mille meis pedibus conficere non sæpe audeam. Sed hæc, vt ætas & temperatio fert, ita sunt instituenda. Illo etiam sum magnopere gauisus, quod & tu scribis, & mihi Renerius cõfirmavit, citò fore vt Hortensium tuum explices, ad Cal. Februarias scilicet: hoc enim adscribis. Quod si erit, peto abs te maiorem in modum, vt quamprimum eius legendi mihi facultas sit. Non possum dicere, quantopere istum habere librum cupiam: tametsi eadem cupiditate nostri homines planè omnes tenentur, quibus sit vllum cum literis & philo sophia contubernium & consuetudo. Scriberem in hanc sententiam plura, nisi te in primis considerem hoc, quod dico, ipsum ex te cognoscere, qui meam historiam aues legere, vt scribis. Quod tamen non tu plus optas, quam ego, vt tibi eam dem legendam. Sed nondum ad tertiam totius Operis partem perueni. Neq; enim ocio abundo, qui sæpe interpellor vitæ, vt sit, molestijs & perturbationibus. Quòd si volumen, aut totum, aut saltem iustum confecero, mittã ad aliquem ex meis cum libro, vt tu, qui mihi es pro multis millibus

bus illum perlegas, & iudiciū adhibeas tuū, quid rectè pu-
tes esse confectum, quid improbes, quid immutari velis. Sed
hæc tunc considerabuntur. Interea valetudinē curabis tuā,
quemadmodum quidem iubes facere me. Neq; enim mihi te
quisquam est charior, neq; hercule dignior, qui à quoquam
diligatur. Renerius mihi valde gratus fuit, adolescens frugi
& permolestus, vt te patronum imitari videatur velle. Pau-
lo tuo & Florebello multam salutem. Vale. Quinto Id. Iā-
nuarias, M. D. XXXV. Patauio.

C A R P E N T O R A C T E .

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo S. P. D.

OMNINO nihil abs te officij præmittitur. Vt nu-
per, quas raptim Petro Gallo ad me dedisti literas, quàm ple-
næ sunt illius tuæ perpetuæ erga me officiosissimæ volunta-
tis. Petrus quidem ipse multam mihi abs te salutem attulit,
adolescens eiusmodi, qui per se & gratus esse possit & opta-
tus. De literis quas Renerio familiari tuo, primis anni die-
bus ad te dederam, neq; sunt perlatae, dolerem si aliquid in
illis fuisset, quod vel tua, vel mea interfuisset scire te, quem-
admodum quidem scribis. Cum verò eiusmodi fuerint, vt
nostræ pleræq; sunt, argumento propè nullo: nihil enim fe-
rè habebant nisi memoriã mutuæ nostræ necessitudinis: mit-
to tamen earum ad te exēplum, quoniam de eo me requiris.
Te Hortensium tuū confecisse, valde letor. Expectabo eius
libri exemplum, quo scribis tempore. Contarenum salutavi
tuis verbis peropportunè, cum illi gratulatum me Venetias
contulisset, quòd cum Paulus Pont. max. in Cardinaliū col-
legium cooptauerit: gratissima illi missa abs te salus fuit. Ni-
grum item nostrum (de quo id te scire volo) eum ab epistolis

apud Contarenū futurum: qui quidem Contarenus se accingit, vt Romam his æstiuis diebus properet, à Pontifice miro studio accersitus. Tum & Polum, qui Venetijs est apud Contarenum frequens: & Lazarū, qui nobiscū. Cum his erunt literis Superantij literæ ad te, & Contareni de nostra rep. libri quinq; , quos tibi is describi iussit. Valetudinem tuam cura diligenter, qua te non cōmoda vti video. Id mihi vnum in tuis literis molestum admodum fuit. Sed confido, quam prudentiam in reliquis omnibus adhibes rebus, ea etiam in teipso custodiendo te vsurum. Vale. Decimo Cal. Quintiles, M. D. XXXV. Patauio.

P. B. Iacobo Sadoletto Episcopo S. P. D.

ACCEPI tuas literas quas è vico Sandonino dedisti, fideliter mihi ab illo, qui tibi casu sese obtulit, perlatas. Quibus literis me certiozem facis, te iter flectere, vt ad me Patauium accederes, propter festinationem tuam nō potuisse. In quo etsi dolui hoc quidem tempore mea me spe videndi tui lapsum & deiectum fuisse, tamen gaudeo quòd inuente Vere tibi non defuturum confirmas, quin me visurus sis quoquo modo. Ego verò tametsi te ita facturum puto (non enim dubito quin me ames, & videre cupias) tamen etiā atq; etiam abs te peto, primū quidem, vt antequam in Galliam Transalpinam reuertare, huc te conseras, vt vnā esse commodius possimus. Deinde, si tibi id erit difficilius, scribas ad me cū Roma proficisci cogitabis, quem ad locū, qui quidem sit in via, quamq; ante diem ipse ad te veniam. Statutū enim mihi est tecum biduum aut triduum, antequā omnino abeas cōficere. De Paulo tuo quæ adscribis, ea mihi gratissima iucundissimāq; sunt. Non enim ego illum minus diligo, quàm ille me. Multò etiā iustius meus in illū amor proficiscitur,

tur, quàm in me illius: qui planè adolescens & doctrina & virtutibus excellit. Rescripsi ferè ad tuas literas. Nunc venio ad id, quod antè etiam quàm illas dares, ipse te scire magnopere cupiebam. Librum epistolarum, quas Leonis Decimi Pont. max. nomine scripserã, cùm in eo munere collega meus esses, edidi proximis diebus. Is tibi Romæ à procuratore meo afferetur. De eo scire aueo quid sentias, nihilo sanè minus, quàm si editus non esset. Nam iterũ & sæpius cudi poterit. Etiam alijs in scriptis hoc idem feci. Tu modò ne grauere, quæ tibi displicebunt, quæ nõ probabuntur, apertè ad me omnia fraterneq; perscribere. Cæterum Federicum Archiepiscopum Salernitanorũ te iam vidisse sanè puto. O festiuos congressus vestros. Omnino facere nõ possum, quin tibi tantã voluptatè inuideã. Cuius meæ Mediusfidius ægritudinis vna tantũ sanatio est, si te videro. Vale mi frater. Vale & salue. VII. Cal. Nouemb. M. D. XXXVI. Patauio.

R O M A M.

P. B. Iacobo Sadoletto Cardinali S. P. D.

QVANTA me lætitia is nũcius affecerit, qui te à Paulo Pont. max. in Cardinalium collegium fuisse cooptatũ, his diebus ad nos attulit, profectò intelligis ipse etiam tacente me: qui quidem quàm te ab ineunte tua ætate cõstanter, atque vnice amauerim, quantiq; semper fecerim, nullo nõ tempore cognouisti. Sed nostra necessitudo tam illustrẽ cursum habuit, vt nõ te modò ipsum, sed omnes etiam homines existimatuos putem, nihil mihi accidere optatius potuisse conũcio. Gratulor igitur tibi mi Sadolete, non tam quidem quòd sis nullo ambitu, nulla postulatione, tam egregiũ dignitatis amplitudinisq; gradum cõsequutus: nam eo tu quidem

multò antè te dignissimum præstitisti, quàm quòd campum
 es nactus eiusmodi, in quo tuæ se plurimæ excellentesq; vir-
 tutes, exercere aptius atq; cōmodius poterunt, & ad cætero-
 rum hominum vtilitatē, & ad tui nominis famā, gloriamq;
 sempiternā. Equidem amabam antea Paulum plurimis ma-
 ximisq; de causis, atq; vt ei omnia in Pontificatu faustè atq;
 feliciter euenirent, à DEO opt. max. summis precibus ex-
 petebam. Hoc verò nomine tantum accessit ad meum veterē
 erga illum cultum, vt flagrare atq; ardere amore illius &
 pietate, mihi ipse nunc demum videar, antea caluisse. Ex Hie-
 ronymi Nigri, qui nos vtrosq; diligit, literis cognoui, ei ti-
 bi meo nomine gratulanti te dixisse, nihil tibi de peruetere
 benevolentia nostra nouam istam dignitatē detraxisse, nihil
 noui addidisse: eundem te mecum deinceps futurū, qui antea
 semper fueris, germanum scilicet fratrem, aut si quid eo fie-
 ri potest arctius atq; coniunctius. Quæ tua sanè vox meam
 voluptatem magnopere auxit, non quòd aliter futurū existi-
 marim (noui enim constantiā in tuendis amicitijs tuam) sed
 quia nihil libentius iam pridem audio, quàm me abs te ama-
 ri. Tibi magistratū dij fortunent. De quo etiam Paulo tuo,
 atq; ad eò maiore in modum gratulor. Vale. Quarto Cal.
 Ian. M. D. XXXVI. Patauio.

R O M A M.

P. B. Iacobo Sadoletto Cardinali S. P. D.

EGO verò amo probitatem tuam, vel potius verecun-
 diam, qua te perturbari video, verentem ne non rectè fece-
 ris, qui amplissimum à Paulo Pont. Max. delatum tibi mu-
 nus non respueris. Ostendis enim in eo, te ijs honoris & di-
 gnitatis insignibus non magnopere cōmoueri, à quibus ple-
 riq;

viq; clari & præstantes viri ita ducuntur, ut etiã insaniant. Tui autẽ magni antea & erecti animi noua ista cõtractio ac debilitas, vt verè dicam quod sentio, mihi non probatur. An qui omni tempore nullum laborem recusaueris, vt prodesse hominibus posses, cum exemplo & institutione eorũ (quos te regere oportuit) populorũ, tum lucubrationibus & scriptis, quæ plurima longeq; præstantissima confecisti; nunc cum te DEVS Opt. max. ad rem suã vnã cũ reliquis principibus procurandum euocarit, quid te deceat facere ignorabis aut ambiges? neq; letus atq; alacer in cõmune bonum, hoc quod tibi oneris imponitur, sustinebis & perferes? Omnino tanquam fabulæ, sic vitæ, posteriorem quenq; actum esse optimum atq; luculentissimũ oportet. Itaq; qui adolescens, qui vir semper te laudabiliter gessisti, nunc cum ætas ingrauescat iam tua, profectò omnes veræ gloriæ partes tibi sunt cumuliq; colligendi, vt non hominũ modò expectationi, quã de te rectè agendo recteq; sentiendo excitasti, sed tibi ipsi quoq; decenter atq; magnificè respondeas. Etiam times, ne quid de mea pristina æstimatione tui, opinioneq; amiseris? Amisisses, si oblatam dignitatem reiecisses: suscepta, multò te prudentissimũ fuisse, & rectissimè iudico, & agnosco libentissimè. Illud quidem quod ais, ipse si te defendendũ suscepero, purgatum te omnibus hominibus fore confidere, nihil fuit necesse te adscribere. Tua te antea acta vita, mores, probitas, doctrina, munus ipsum episcopale, quo multos iam annos fungeris, te tuentur, atq; ita quidem tuentur, vt aliter statuissè salua constantia nõ potueris. Me abs te indies magis magisq; diligi, valde Mediusfidius gaudeo: teq; videre atq; amplecti incredibiliter cupio, vt etiã hac ætate, qua sum, Romã cogitẽ. Cardinali Capuano si plurimã salutẽ di-

xeris meis verbis, erit mihi gratum. Vale. prid. Non. Iar.
M. D. XXXVII. Patauio.

R O M A M.

P. B. Iacobo Sadoleto Cardinali S. P. D.

TE confirmatum esse in ea vitæ ratione, quam tibi Pau-
li Pont. max. erga te beneuolentia, vel potius de tuis maxi-
mis virtutibus iudicium, nuper vt susciperes, coegit, illustrē
illam quidem, & in ipso orbis terrarū teatro positā, val-
de gaudeo. Neq; vereor quin vberrimā ea de re voluptatē,
atq; fructum & capias ipse, & amicis tuis ac reip. des affe-
rasq; prudētia & sapiētia tua. Sed maturitate opus est. Ita-
que iter tibi patefactum esse video ad summā laudem, sum-
mamq; gloriam. Reliqua pariet atq; accumulabit dies. Cu-
res modò ipse valetudinem tuam, in qua vna sunt omnia:
teq; ad tuorum publicamq; vtilitatem conserua & tuere.
Quòd amorē erga me tuum vnā cum vita tibi retinendum
statuisti, facis vt te dignum est, & probitate illa tua, qua nul-
la cuiusq; maior, nulla candidior. Id mihi quidem certē æ-
quē maximum atq; iucundissimū abs te proficiscitur. Ne-
que tamē vinci me in eo, si potero, patiar: amaboq; te deinceps
mutuò, vt semper quidem feci, sed aliquanto etiam ar-
dentiùs, vt quo tu maior dignitate es, eo tibi ego quoq; non
sine plus amoris, quì enim fieri potest? sed plus vel curæ,
vel diligentie ad te amandum impartia. De Vbaldino que
in extrema epistolæ pagella tua manu adscripsisti, ea mihi
grata acciderunt. Valde enim cupio, vt is non minus inno-
centia & bonitate, quàm doctrina & literaruum elegantia
excellat. Equidem habeo eius rei, de qua illum purgas, locu-
pletissimū testem, quod te scire video. Sed nemo mihi est te
ipso

ipso locupletior. Faciam igitur quod vis, exuamq; omnem illam quam indueram, de hominis in me maledictis opinionem: neq; ulli maiorem habebo fidem, quam tibi: beneuolentia & etiam amore, si iusseris, prosequar. Nihil enim facio libentius. Vale. V. Id. Feb. M. D. XXXVII. Patauió,

C A R P E N T O R A C T E.

P. B. Iacobo Sadoletó Cardinali S. P. D.

EPISTOLAE tuæ VI. Idus Septembris data, quam mihi Romæ appropinquanti Carolus noster reddidit, nunc demum respondeo: serius omnino quam debueram, propter eas occupationes, quas quidē nostri ordinis hominib. primò ad Urbem venientibus consuetudo ipsa ingerit. Tametsi primis diebus vernaculo sermone scriptas literas ad te dederā, quæ me negligentiores fecerunt. Quòd te excusas, non statim, vt dignitate auctus sum, te ad me scripsisse: quid verò mihi opus fuit ea de re tuis literis, cum scirem te ad Paulum ipsum Pont. max. tum, cum à nonnullis magnis viris honos meus oppugnabatur, honorificentissimè de me scripsisse, meamq; illi dignitatē diligentissimè commendauisse? Quòd mihi gratulandum esse nō existimas, agnosco in eo naturæ morem & probitatem tuæ, qui cum illo ipso ferè die quo es Cardinalis creatus, me de ea re literis manu tua scriptis certiores faceres, subdubitare te ostendisti, ne improbarem iudicium tuum, quòd in eum te ordinem cooptari permiseras, qui quidem ordo, tuis illis iucundissimis & suauissimis prioris vitæ studijs, impedimento potius quam ulli vsui esset futurus. Idem si de me nunc sentis, gaudeo. Sic enim se res habet, vt sepius peccasse me existimē, qui meum pristinū viuendi morem libertatemq; abiecerim, quam læter hæc me hono-

ris & dignitatis insignia suscepisse, præsertim cum qua ma-
 ximè re me gauisum iri putabā, quòd Romam venissem, ea
 destituar, facultate scilicet te videndi atq; amplectēdi, & ab-
 sentiam multorū annorū, vtriusq; nostrum consuetudine, ac
 conuictu propè quotidiano sarcienti. Nā tu quidē, vt video,
 nihil minus quàm ad Urbem cogitas, quòd eo isthic ocio ad
 scribendum, ijs ad victum commoditatibus abundes, vt te
 Carpenteracti esse non poeniteat: quibus sanè rebus aut om-
 nibus, aut certè plurimis careres, si hīc esses. Ea te à senten-
 tia & consilio abducere conarer: incredibile est enim quàm
 te videre cupiam, quamq; me omnibus ab hominibus esse de-
 stitutum putem, qui te vno careo, nisi te summa prudentia
 statuere, quæcunq; statuis, existimarem. Sed omnino nullus
 esse locus potest nostro ordini nec honestior, nec aptior, hoc
 teatro, in quo maximè omnium actiones virtutesq; reci-
 tandæ, ac cōcelebrandæ essent tuæ. Itaq; si mihi hoc cōcedis,
 vt te rogare possim: etiam atq; etiam te rogo, ne te à tuis, qui
 Romæ sumus, desiderari diutius sinas, eoq; maximè, quòd
 collega noster Polus heri ad Urbem redijt: quem virum non
 tu quidē plus tuis in literis laudas, atq; in cælum fers, quàm
 ille tulerit te in eo sermone, quem cum apud Contarenū cœ-
 naremus, mecum & cum illo multum de te habuit. Qua in
 cœna si affuisses, quis me esset fortunator? Sed hæc quanti
 faciēda tibi sint, tu pro tua sapientia iudicabis. Interea si
 ad me interdum scripseris, leuabo ea re plurimū ægritu-
 dinem meā. Caue enim putes suauiores, amantiores vllas esse
 literas epistolis tuis, ita in illis aliqua semper est, vel meæ in
 te benevolentia iucunda cōmemoratio, vel declaratio gra-
 uis & constans amoris erga me tui. Florebllum tuum valde
 mehercule amo. Egregiam enim doctrinam, & scriptionis
candō-

eandorem sanè mirificū, cum optimis mitissimisq; moribus,
 & naturæ probitate coniunxit. Illum proficiens domi re-
 liqui, vnà cum cola meo studiosissimo & obseruantissimo
 tui. Procurator tuus crebrò me inuisit, officiosus sanè vir &
 modestus & prudens. Paulo fratris tui filio, quem quidem in
 oculis fero, multam salutem. Sacrato etiam & Renerio. Va-
 le mi optime optatissimeq; Sadolete. Tertio. Non. Decemb.
 M. D. XXXIX. Roma.

F E R R A R I A M.

P. B. Herculi Pio S.

ET Calmetæ nostri sermo, & tuæ ad me perhumaniter
 scriptæ literæ effecerunt, vt non iam solùm cupiam beneuo-
 lentiam vtriusq; nostrum surgentem & nouam, cuius tu fun-
 damenta prior iecisti, officijs & consuetudine conglutinari,
 quod à me ipse amantissimis verbis postulas: sed etiam doleã,
 tui cognoscendi atque amandi occasionem nõ fuisse mihi iã
 pridem datam. Nõ enim vereor, ne, si te antea cognouissem,
 non magnum iam fructum & voluptatem perepisssem ex il-
 la morum tuorum comitate, quam audio, plenissima vrbani-
 tatis & suauitatis, adiuncta cum ijs studijs literarum, quibus
 ipsi magnopore delectamur. Quamobrem dabimus operã,
 vt te quamprimùm videamus, atque hanc tarditatem incun-
 dæ nostræ beneuolentiæ, in itæ iam & cõstitutæ amore ac stu-
 dio sarciamus, eoq; libentius, quòd sororem tuam Aemiliam,
 foeminã lectissimã, ac summi ingenij, summæq; elegantie mu-
 lierẽ, iam diu amo & colo: apud quam eram, cùm mihi tuas
 Calmeta literas reddidit. Vale. Quarto Idus Sept

M. D. III. De Strotiano.

P. B. Leandro Alesio Iureconf. S. P. D.

CUM tuum officium quod in meo grauiſſimo caſu adhi-
 buiſti conſolandi mei mihi gratiſſimū fuit: perſpexi enim ex
 tuis literis, & doloris quem ex mea ægri- tudine capiebas ſi-
 gna illuſtria, & amoris erga me tui: tum ea quæ ſcribis, quo-
 niam ad meū vulnus ſanandum inueniri nulla remedia poſ-
 ſunt, ad molliendum eius vulneris dolorē certè quidem plu-
 rimum valuerunt. Nam neq; vt ipſe nō angar, doleamq; Ca-
 ro- lum fratrem meum, optimū lectiſſimūq; adoleſcentem
 & mei amantiſſimū (quē quidem erat æquius, vti poſt me
 introierat in vitam, ſic poſt etiam exire de vita) ereptum mi-
 hi eſſe in primo iuuentutis ſuæ limine, vlla vnquam efficiet
 dies. Et tu ea collegiſti, cum facta, tum dicta ſapientium viro-
 rum, quibus interdum cogar aliquātum acquiſcere, admo-
 nearq; vt feram moderatius ſolitudinem & ærumnā meam.
 Itaq; tibi eas habeo gratias, quas habere poteſt is qui fortu-
 næ acerbiffima iniuria, magna de ſpe deq; omni ſuæ vitæ dul-
 cedine atq; ſolatio deiectus, in maximo mœrore luctuq; ver-
 ſatur. Vale XIII. Cal. Febr. M. D. IIII. Venetijs.

P. B. Marco Cornelio Cardinali S. P. D.

NON poſſum dicere, quanto me gaudio extulerit nun-
 cius, qui ad nos de recuperata valetudine tua, populo qui-
 dem primum, deinde tuis fratribus autoribus, eſt perlatus.
 Nam quoniam pro mea in te obſeruantia & pietate, vehe-
 menter dolebam te iuuenem florentiſſimū, nobiliſſimū, in al-
 tiſſimo dignitatis ſaſtigio poſitū, magna pedum imbecillita-
 te iā bienniū laborare, atq; ita laborare, vt ex eo morbo tibi
 aliquando rectè fore, ſpem perexiguam haberemus, nunc
 quidem repente conualuiſſe te cum intellexerim, ſanè mirifi-
 cè atq;

et atq; summopere sum letatus: tibiq; verè ac persanctè affir-
 mo, nihil mihi potuisse cōtingere tua ista sanatione iucū-
 dius. Itaq; cum tibi omni sensu animi gratulor, tum illud
 in primis peto, vt mihi DEVS Opt. max. perpetuam eius
 rei letitiam & voluptatem faciat. Quanquam quidem hac
 mea cum voluptate est etiā totius reip. voluptas coniuncta:
 quæ profectò in te vno plurimū sibi & ornamentis, & præ-
 sidij positum & constitutum putat. Reliquum est, vt quod
 præsens tibi pollicitus fueram, me ad te de prima æstate ven-
 turum, idem nunc absens multò etiam libentius recipiam,
 cum videam te firmo atq; incolumi, quàm mihi ea profectio
 hilaris & iucunda sit futura: maximeq; si etiam Agatho-
 pædis quartana se remisit. Vale. X. Calend. April. M.
 D. IIII. Venetijs

PETRI BEMBI EPISTO

LARVM FAMILIARIVM

LIBER QVARTVS.

P. B. Ioanni Aurelio Augurello

S.P.D.

CCEPÌ literas tuas, quæ quidem nobis tuo-
 rum carminum expectationē, quorum te scri-
 bis rudem massam versare, magnā mehercule
 iniecerunt. Itaq; te meis & Quirini mei ver-
 bis etiam atq; etiam rogo, vt cum primum opus conseceris,
 des operam ad nos vt perferatur. Leusippo tuo, cuius mihi
 negotium nimis multis verbis cōmendaueras, recepi me om-
 nia quæ vellet facturum, tibiq; idem recipio. Pater te meus,
 & domus tota nostra salutat. Tu velim Antonium compa-